

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE YAŞAYAN BANGLADEŞLİ SİĞİNMACILARIN VE
GÖÇMENLERİN TÜRK TOPLUM YAŞAMINA UYUM SÜRECİ**

Easmin Akter EVA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN

TEMMUZ - 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE YAŞAYAN BANGLADEŞLİ
SIĞINMACILARIN VE GÖÇMENLERİN TÜRK TOPLUM
YAŞAMINA UYUM SÜRECİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Easmin Akter EVA

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

“Bu tez 11/07/2023 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN	Başarılı
Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN	Başarılı
Doç. Dr. Recep YILDIZ	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Easmin Akter EVA

11/07/2023

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, her konuda bilgi ve desteğini almaktan çekinmediğim, araştırmanın planlanmasından yazılmasına kadar tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Mustafa Kemal Şan'a teşekkürlerimi iletirim.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın destekleri ile "Türkiye Bursları" kapsamında aldığım unutulmaz eğitim fırsatı için Türkiye Cumhuriyeti'ne ve YTB'ye teşekkürlerimi borç bilirim.

Bu tez çalışması sürecinde bana daima destek olan danışman hocam sayın Prof. Dr. Mustafa Kemal Şan'a tekrardan içtenlikle teşekkür ederim. Hayatım boyunca bana ilham veren, hiçbir konuda desteklerini esirgemeyen sevgili aileme özellikle kız kardeşim Choity'e yanımda oldukları için tüm kalbimle teşekkür ederim.

Easmin Akter EVA

11/07/2023

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ.....	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	8
1.1. Göçmenler İçin Asimilasyon Süreci.....	11
1.2. Bangladeş ve Türkiye Arasındaki İlişki ve Siyasal Bağ	12
1.3. Göçün Psikolojik Yönü	14
1.4. Türkiye’ye Göçün Amacı	15
1.5. Türkiye’deki Bangladeşli Göçmen ve Mültecilerin Sosyo-Ekonomik Şartları.....	16
1.6. Ev Sahibi Ülke Olarak Türkiye	17
1.7. Bangladeşli Bir Göçmen Açısından Göçün Sebepleri ve Amaçları	19
1.8. Türkiye’de Yaşayan Bangladeşli Göçmen ve Mültecilerin Avantajları ve Muhtemel Amaçları	20
1.9. Kültürel Uyum Süreci.....	21
1.10. Göçmen Hakları.....	22
1.11. Bangladeşli Göçmenlerin Entegrasyon Süreci	22
1.12. Kimlik krizi ve Sosyo-Ekonomik Hareketlilik.....	23
1.13. Kültürel Çeşitlilik ve Başa Çıkma Stratejileri	25
1.14. Etnik kimlik ve Refah.....	26
1.15. Göçmenler Ne Ölçüde Kendi Köken Kültürlerini Beraberinde Getirirler?.....	26
1.16. Türkiye Açısından Uyum Beklentileri	27
BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	30
2.1. Araştırma Soruları	30
2.2. Araştırma Hipotezleri	30
2.3. Araştırmanın Varsayımları	32
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	32
2.5. Araştırmanın Yöntemi	32
2.6. Karma Yöntem Seçilmesinin Arkasındaki Mantık.....	33

2.7. İstatistiksel Analiz	34
2.8. Güvenilirlik ve Geçerlilik.....	34
2.9. Etik Değer ve Gizlilik.....	36
BÖLÜM 3: BULGULAR	37
3.1. Katılımcıları Tanımlayıcı Bulgular	37
3.2. Katılımcıların Adapte olurken yaşadığı zorluklar	42
3.3. Katılımcıların adaptasyon ve sosyalleşme çabalar	47
3.4. Bangladeşli göçmenler için dini yakınlık	49
3.5. Katılımcıların Türkiye'ye göç etmeye önemli sebepleri	54
SONUÇ	62
KAYNAKÇA.....	68
ÖZGEÇMİŞ	75

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: KMO ve Barlett test değeri	35
Tablo 2: Cronbach's Alfa Değeri	35
Tablo 3: Bangladeşli Katılımcıların Yaş Özellikleri	37
Tablo 4: Bangladeşli Katılımcıların Cinsiyet Özellikleri	38
Tablo 5: Bangladeşli Katılımcıların Medeni Durumları.....	38
Tablo 6: Bangladeşli Katılımcıların Eğitim Durumları	38
Tablo 7: Bangladeşli Katılımcıların Mesleki Özellikleri.....	39
Tablo 8: Bangladeşli Katılımcıların İkamet Ettikleri Şehir.....	39
Tablo 9: Katılımcıların Türkiye’de Yaşama Sürelerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	40
Tablo 10: Katılımcıların Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	40
Tablo 11: Katılımcıların Karşılaştıkları Ayrımcı Tutuma Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	41
Tablo 12: Katılımcıların Karşılaştıkları Irkçı Tutuma Yönelik Elde Edilen Sonuçlar..	42
Tablo 13: Karşı Karşıya Kalınan Irkçı Duruma Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	42
Tablo 14: Katılımcıların Kendilerini Güvende Hissetme Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	43
Tablo 15: Katılımcıların Kültürel Adaptasyon Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	43
Tablo 16: Katılımcıların Türk Kültürüne Adapte Sürecinde Hangi Alanda Kimlik Bunalımı Yaşadıklarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	44
Tablo 17: Katılımcıların Yaşamlarını Kolaylaştıran Motive Edici Unsura Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	44
Tablo 18: Göçmen ve Mültecilerin Daha İyi Anlaşılması İçin Türkiye’nin Neler Yapması Gerektiğine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	45
Tablo 19: Türkiye’de Yaşamının Olumsuz Sonuçlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	46
Tablo 20: Katılımcıların Memnuniyet Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	46
Tablo 21: Türkiye'nin Eğitim Sisteminin Daha İyi Bir Kariyer Fırsatı Sunma Durumuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	47

Tablo 22: Gelecek Nesiller İçin Hangi Ülkenin Daha İyi Bir Yaşam Tarzı Sunduğuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	47
Tablo 23: Türkiye'nin Bangladeşli Göçmenlere Nasıl İmkan Sunduklarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	48
Tablo 24: Türk Kültürüne Bağlılık Düzeyine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	48
Tablo 25: Katılımcıların “Türk kültüründe en çok kendinizi yakın hissettiğiniz unsur nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaba Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	49
Tablo 26: Bangladeş'te Daha İyi Bir İş Fırsatı Bulunduğu Takdirde, Buradaki Daha İyi Maddi Koşul ve Yaşam Tarzına Rağmen Türkiye'den Ayrılmayı Düşünme Durumuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	50
Tablo 27: Katılımcıların Vatanseverlik Dürtüsünün Türkiye İçin Benzerlik Durumuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	51
Tablo 28: Bangladeş'te Hangi Kamu Hizmetinin Değiştirilmek İstendiğine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	51
Tablo 29: Bangladeşli Katılımcıların Türk Mutfağına Adapte Olma Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	52
Tablo 30: Katılımcıların Bangladeş'e Geri Dönmeyi Düşünme Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	52
Tablo 31: Bangladeşli Katılımcıların İleriki Zamanlarda Türkiye ve Bangladeş Dışında Üçüncü Bir Ülkeye Gitmeyi Düşünme Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	53
Tablo 32: Bangladeşli Katılımcıların Türkiye'ye Adaptasyon Sürecinde Hangi Alanda Zorlandıklarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	53
Tablo 33: Bangladeşli Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etme Sebeplerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	54
Tablo 34: Bangladeşli Katılımcıların Türkiye'yi Tercih Etme Nedenlerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	55
Tablo 35: Bangladeşli Katılımcıların Gelmeden Önceki Beklentilerinin Karşılama Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	56
Tablo 36: Yaşa Göre Katılımcıların Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumunun Dağılımları	56

Tablo 37: Yaş İle Irkçı Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test	
Sonuçları.....	57
Tablo 38: Cinsiyet İle Ayrımcılıkla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test	
Sonuçları.....	58
Tablo 39: Cinsiyet İle Irkçı Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test	
Sonuçları.....	58
Tablo 40: Medeni Durum İle Ayrımcılıkla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare	
Test Sonuçları.....	59
Tablo 41: Medeni Durum İle Irkçı Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare	
Test Sonuçları.....	60
Tablo 42: Eğitim Durumu İle Ayrımcılıkla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare	
Test Sonuçları.....	60
Tablo 43: Eğitim Durumu İle Irkçı Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare	
Test Sonuçları.....	61

ÖZET	
Başlık: Türkiye’de Yaşayan Bangladeşli Sığınmacıların ve Göçmenlerin Türk Toplum Yaşamına Uyum Süreci	
Yazar: Easmin Akter EVA	
Danışman: Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN	
Kabul Tarihi: 11/07/2023	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 75 (ana kısım)
Bu araştırma Bangladeşli göçmenlerin ilişkilerini ve Türkiye’deki sosyo-kültürel hayata katılımlarını inceleyecektir. Buradaki birincil araştırma sorusu “Türkiye göçmenler için ev sahibi ülke olarak hangi rolleri oynamaktadır?” şeklindedir. Temel olarak bu çalışma Bangladeşli göçmenler üzerine odaklanacaktır. Türkiye ve Bangladeş iki Müslüman ülkedir; uzun süredir karşılıklı olarak iyi ilişkilere sahiptirler. Günümüzde, her iki ülke de diplomasi, ticaret, göç, eğitim ve savunma gibi çeşitli sektörlerde işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Geçmiş yıllardan itibaren Bangladeş’ten Türkiye’ye, çoğunluğu öğrenciler ve iş adamları olmak üzere, oldukça düzenli bir göç akışı vardır. Türkiye’nin bu göçmenleri sosyal ve kültürel açıdan kucaklama ve araştırma için güvenli bir zemin sağlama yöntemi takdire şayandır. Bu çalışma Türkiye’nin Bangladeşli göçmenlere olan muamelesinin nasıl olduğunu ve Bangladeşli göçmenlerin nasıl muamele görmek istediklerini, eğer herhangi bir şekilde ayrımcılık söz konusu ise bunun ne gibi olumsuz yönleri olduğunu tüm yönleriyle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Türkiye’de verilen eğitim hizmetinin kalitesi yüksektir ve Bangladeşli göçmenlerin çoğunluğunun öğrenci olması bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu çalışma Türkiye’deki Bangladeşli göçmenlerin sosyo-kültürel yönlerini, uyum sürecini, amaçlarını ve geleceklerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Yalnızca bireylerin eğitimi, işleri ve kariyerleri ile ilgili yönleri değil, bunlara ek olarak asimilasyon ve entegrasyon süreçleri de incelenecektir. Her birey farklı bir maceraya sahiptir, bazıları yeni bir yerleşim yerine uyum sağlamayı kolay bulur, bazıları ise gerçekten zor bir alışma sürecinden geçer. Bu çalışma beslenme, dil, insanlar, popüler kültür, toplumsal kurallar ve eğlence anlayışı gibi farklı bakış açıları üzerinden sonuca ulaşacaktır. Bangladeş’ten Türkiye’ye yönelik devam eden göç akışı her iki ülke için de önemli düzeyde imkânlar ortaya koymaktadır. Böylece, bu uyum süreci, şu anda, oldukça önemli bir hal almıştır. Bu konunun arka planı belirli bir topluluğun yaşamının tüm yönlerini kapsayacağı için, bu çalışma sınırlı konularda bilgi verecektir. Çünkü bir toplumun yaşamının tüm yönleri birlikte incelenemeyecek kadar detaylı ve büyüktür. Göçmenlerin Türkiye’de ikamet etmek ve buraya yatırım yapmak konusunda cesaretlendirilmesi her iki taraf için de bir kazan-kazan ilişkisi ortaya koyacaktır.	
Anahtar Kelimeler: Bangladeş, Türkiye, Göç, Göçmen, Uyum	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Adaptation Processes of Bangladeshi Asylum Seekers And Immigrants Towards Turkish Society Living in Türkiye	
Author of Thesis: Easmin Akter EVA	
Supervisor: Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN	
Accepted Date: 11/07/2023	Number of Pages: vii (pre text) + 75 (main body)
The research will explore the relationship between Bangladeshi immigrants and their socio-cultural integration in Türkiye. Here the primary research question is ‘What roles do Türkiye play as a host country for immigrants?’, basically this study will be focusing on the immigrants of Bangladesh. Türkiye and Bangladesh are two Muslim countries; they have had good bilateral relations for a long time. In contemporary times, both of these countries intended to increase cooperation in several sectors, i.e. diplomacy, trade, migration, education, defense etc. From the past decade there has been quite a smooth flow of migration from Bangladesh to Türkiye mostly as students and businessmen. The way Türkiye has embraced them socially and culturally and has provided them a safe ground for exploration that is appreciable. This study will bring out all the sides of how Türkiye is treating Bangladeshi immigrants and how they expect to get treated, what are the negative sides if there is any kind of discrimination and all. Türkiye is providing high quality education and as mostly the immigrants of Bangladesh are students, there is space for inquiry and exploration. This study aims to bring out the socio-cultural aspects, the adaptation process, scope and future of the Bangladeshi immigrants in Türkiye. Not only education, job or career related aspects but also the assimilation and integration process of individuals. Each individual portrays a different set of journeys, some people find it easy to get adapted to a new settlement, some find it really hard to cope with and so on. This study is going to reach corner cases of perspectives such as adaptation with food, language, peoples, popular cultures, norms and festivities as well. The ongoing flow of migration from Bangladesh to Türkiye shows a great number of possibilities for both the countries. Thus, this adaptation process becomes a lot more important stuff right now. The background of this topic is huge because it is going to cover the whole way of life of a certain community, which is going to serve a set of information, encouraging immigrants for settling and investing in Türkiye which can be proved to be a win-win situation for both parties.	
Keywords: Bangladesh, Türkiye, Immigration, Immigrant, Adaptation	

GİRİŞ

Türkiye son birkaç on yılda yoğun bir mülteci ve göçmen akımına uğramasına rağmen bu büyük insan hareketliliğini oldukça başarılı bir şekilde yönetmesi açısından model ülke konumuna yükselmiştir. Bu anlamda Türkiye, Bangladeşli göçmenleri de misafirperverlikle karşılamayı sürdürmektedir. Ancak özellikle Bangladeşli mülteci ve göçmenlerle ilgili henüz yeterince çalışma yapılmış değildir. Türkiye'nin sağladığı bu destekleyici ortam ve güvenli bir toplum oluşunun değeri bilinmelidir. Türkiye'de öğrencilere sağlanan kolaylıklar, fırsatlar ve gelecek imkânı dünya ile paylaşılmayı hak etmektedir. Türkiye'de, göçmen statüsündeki öğrencilere 1992 yılında Büyük Öğrenci Projesi ile burs imkanı sağlanmıştır. Devlet bursu olarak da adlandırılan bu proje ile lisans, yüksek lisans ve Türk Dili yaz kursları düzeyinde burslar verilmiştir (Yakupoglu, 2014). 2010 yılının Nisan ayı itibarıyla de devlet kuruluşu olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) aracılığıyla ülke dışındaki soydaş ve akraba topluluklar ile Türkiye'deki göçmen öğrencilere burs sağlanmaktadır. YTB tarafından hazırlanan "Türkiye Bursu" dünyanın her yerinden göçmen öğrencilere üniversite okuma imkanı sağlamaktadır (YTB, 2020). Bu çalışma, bu tür teşviklerle, konuyu tüm ayrıntılarıyla, ihtimalleriyle, eksiklikleriyle, gelişim imkanlarıyla ve aynı zamanda güncel durumuyla ilgili bilgi sunmak için yapılmıştır. Türkiye'de yalnızca yedi bin Bangladeşli göçmen olmasına karşın, bu çalışma, faaliyetlerini Türkiye'de sürdürmek isteyen ya da buraya yatırım yapmak isteyenler için bilgilendirme amacı da taşımaktadır. Çalışma bu iki Müslüman ülke arasındaki bağı güçlendirmeye odaklanmaktadır. Son kırk yıldır, pratik olarak dünyanın her bölgesinde insan hareketliliğinin beklenmeyen ölçüdeki artışı, sermayenin ve teknolojinin artan hareketliliğinin de dikkatle takibini gerektirmektedir. Bu aynı zamanda uluslararası hareketliliğin de bir sonucudur. Para ve teknolojik gelişmelerdeki artış, çok-uluslu şirketlerin pazar paylarındaki yükselme, iletişim ve ulaşım sektörlerindeki gelişmelerin tamamı insan hareketliliğindeki güncel artışa katkı sağlamaktadır. Tüm bu insan hareketliliğinin ortak bir şekilde mağdur edilme olarak anlamlandırılmasına karşın, başka bir tür göç de dünya genelinde belirginleşmektedir. Bu mağdur olma, savaş gibi zorunlu nedenlerle gerçekleştirilen göçler olarak düşünülebilir. Diğer bir göç türü ise globalleşen dünyada insanların sadece doğduğu sınırları değil,

bütün dünyayı evi olarak kabul edip refah, sosyal problemler gibi sebeplerle yerini değiştirmek istemesi olarak açıklanabilir.

Araştırmanın Konusu

Bu çalışma, Bangladeş'ten Türkiye'ye göç etmiş Bangladeşlilerin Türkiye'ye uyum sürecinin incelenmesini konu edinmektedir. Göç, basitçe ifade etmek gerekirse, bir yerden başka bir yere uzun süreli yerleşimdir. Daha geniş anlamda göç, coğrafı, sosyal ve kültürel değişime yol açacak şekilde bir ülke içinde veya yurt dışında uzun süreli gönüllü veya gönülsüz hareket olarak tanımlanmaktadır (Taş, 2021: 9). Göç, insanların ve toplumların bilincinde derin izler bırakan toplumsal bir olaydır. Her tarihsel dönemde siyasi, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörler ve yaşam koşullarındaki değişimle birlikte göç meydana gelir ve bu süreç dünya var oldukça da doğal olarak devam edecektir (Koyuncu, 2017: 372). Göç, toplumları siyasi, kültürel ve ekonomik yönden derinden etkileyen toplumsal bir olgudur. Bir yerden başka bir yere gönüllü veya gönülsüz olarak göç ederken, bu göç hareketinden sadece bireysel olarak değil, toplum olarak da etkilenilir. Göçün sadece niceliği değil niteliği de önemlidir (Taş, 2021: 9). Göç aynı zamanda birçok nedeni olan ve kentsel değişime neden olan toplumsal bir olgudur. Ekonomik, sağlık, eğitim vb. alanlarda gelişme isteklerinin artması, ulaşım ve teknolojik imkanların artması, bir yerden bir yere taşınabilme kolaylığı, şehirler ve dünya ile daha kolay iletişim kurulması, ve daha iyi yaşam koşulları için talepler göçü doğuran başlıca nedenlerindendir. Dış göçlerde gönüllü olarak başka bir ülkede yaşamaya devam etme fikri geçerliyen, zorunlu göç hallerinde savaş, artan şiddet, can ve mal kaybı riski gibi nedenlerle uluslararası hukuka uygun veya aykırılık söz konusudur. Örneğin son dönemde Türkiye'de sayıları giderek artan Suriyeli göçmenler gerek coğrafı gerekse tarihsel yakınlıkları dolayısıyla, savaş nedeniyle ülkelerini terk ederek Türkiye'ye sığınmak zorunda kalmışlardır (Taş, 2021). Bir diğer örnek ise Bangladeş örneğidir.

Bangladeş yakın zamanda özgürlüğüne kavuşmuş bir ülkedir. Bangladeş, Pakistan karşısında verdiği özgürlük savaşını kazandığı 1971 yılına kadar bağımsızlığını elde edememiştir. Britanya'nın Hindistan alt kıtasından ayrılışı sonrasında, Hint alt-kıtası, Hindistan Birliği ve Pakistan İdaresi (The Dominion of Pakistan) olarak ikiye ayrılmıştır. Bu bölünme büyük ölçüde dini farklılıklar tarafından belirlenmiştir. İşlam'ın hâkim olduğu bölgeler Pakistan İdaresi'ne ait olurken Hindu bölgeler baskın bir şekilde Hindu

Birliği'nin bir parçası olmuştur. Bangladeş, Hindistan sınırının doğu yakasında konumlandığından dolayı, “Doğu Pakistan” olarak kabul edilmiştir. Doğu ve Batı Pakistan arasında gerilimler ortaya çıkmıştır. Bu ilk gerilimlerden biri inşa etmeyi arzu ettikleri toplum tipi ile ilgili anlaşmazlıklardır. Bangladeşliler demokrasi ve sekülerizm gibi daha batılı ilkeler üzerine kurulan bir toplum arzularken Batı Pakistanlılar kendi İslami kimlikleri üzerine kurulan bir toplum arzulamışlardır. Bir anlaşmaya varmalarının zor olduğunu görmüşlerdir. Buna karşın, Batı Pakistan orantısız bir siyasal otoriteye sahipti. Bunun bir sonucu olarak, Pakistan İdaresi'nin gideceği güzergâhı belirlemek konusunda büyük bir güce sahipti. Bu mücadele boyunca, Batı Pakistanlılar, Bangladeş dilini yok etmek istemişlerdir çünkü bu dil Hinduizm'den mülhem sözcükler içermektedir ki bu durum bir İslam devleti kurmayı amaç edinen Batı Pakistanlıların kabul edebileceği bir şey değildi. Sonuç olarak, Doğu Pakistan'da ikamet edenler kendi etnik kültürlerinden ve dillerinden gurur duymalarına karşın Batı Pakistan'dan hoşnut değillerdi. Böylece Batı Pakistanlıların Doğu Pakistan'ı “İslamlaştırma” mücadelelerinin iki hizip arasında gerilimleri artırdığı bir süreç yaşanmıştır. Bu durum Bengal direniş hareketinin ortaya çıkmasına ve nihayetinde Mart 1971'deki bağımsızlık ilanına yardım etmiştir. Sonraki dokuz ay, tarihteki en kanlı devrimlerden birine şahit olmuştur (Stevanovic, 2012). Yapılan ölçümler neticesinde, sivil ölümlerinin 300.000 ile 3 milyon arasında değiştii ifade edilmektedir. Doğu Pakistan, nihayetinde 16 Aralık 1971 tarihinde özgürlük mücadelesini kazanmış ve bugünkü Bangladeş olarak bağımsızlığını ilan etmiştir.

Bangladeş 2005 yılında UNESCO Sözleşmesi'ne (*UNESCO Convention*) üye olmuştur. Bu bağlamda kültürel ifadelerdeki çeşitliliğin korunması ve ilerletilmesi yönünde taahhütte bulunduğu söylenebilir. Bangladeş bugün çokkültürlülük olgusu bakımından oldukça eşsiz bir konumda yer alan ender ülkelerden biridir. Bunun nedeni, Bangladeş'in Begali-Chakma-Marma-Garo-Tripuri-Santal-Khumi-Khasi-Bede-Bihari-Rakhain-Tanchanga gibi birçok etnik gruplara ayrılmış olmasıdır. Bu grupların her biri kendisine özgü dil, beslenme, giyinme ve müzik gibi kültürel unsurlara sahiptir. Bu durumun muhafazası Bangladeş tarafından anayasal olarak da arzulanan bir gerçektir. Devlet sınırları içindeki tüm insanların kültürel eğilimlerinin tatbik edilmesi ve geliştirilmesi hakkını korumayı taahhüt etmektedir (UNESCO, 2013: 2). Buna karşın kültürün muhafazasına anayasal olarak bir taahhüdün getirilmiş olması, Bangladeş halkının farklı

ülkelere göç etmesini engelleyecek kadar kuvvetli bir etken değildir. Özellikle ekonomik göstergeler Bengal halkının göç etmesine etki etmektedir. Öyle ki son 20 yıldır ülke istikrarlı olarak Gayrisafi Milli Hasılasını %5-6 civarında artırmaya karşın nüfusun %26'sı ulusal fakirlik sınırı olan günlük 2 doların altında yaşamını idame ettirmektedir. Bu yaygın fakirliğe, işsizlik de eklenmektedir. Diğer yandan Bangladeşli göçmenler ülke açısından önemli bir ekonomik girdi kaynağı da olmaktadır. Bu ise Dünya Bankası'nın verilerine göre Bangladeş tarafından alınan para havalesi 2013 yılında 14.5 milyar doları seviyesindedir. Bu seviye 2014-2015 yıllarında 15 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir. Bu da Gayrisafi Milli Hasıla'nın %8,21'ini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, yurtdışında yaşayan Bangladeş vatandaşları ülkeleri açısından önemli bir döviz kaynağı görevi görmektedir (Ranjan, 2015). Dolayısıyla göç olgusu Bangladeş açısından önemli bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Bu gerçekliğin akademik olarak incelenmesi gerekmektedir.

Bangladeş halkı tüm dünya genelinde farklı ülkelere göç etmekte, buralarda ikamet etmektedir. Müslüman bir ülke olarak Bangladeş, Türkiye'ye diğer ülkelere kıyasla 5 kat daha fazla hareket etme-çalışma ve ikamet etmeyi tercih etmektedir. Başka bir ülkede yaşamak amacıyla taşınanların din-kültür incelemesi oldukça rasyonel bir tercihtir (Inglehart ve Norris, 2009). Bangladeş ve Türkiye Osmanlı İmparatorluğu döneminden gelen tarihi bağlara sahiptir. Türkiye hâlâ diğer Müslüman ülkeleri kendi Müslüman kardeşleri olarak değerlendirmekte ve onlara bu şekilde muamele etmeyi seçmektedir ki bu Türkiye'nin bir cömertliğidir (Paçacı Elitok ve Straubhaar, 2011). Müslüman bir ülkenin ihtiyaç duyduğu her an, Türkiye yardım elini uzatmaktadır. 2011 sonrasında, Bangladeş'ten Türkiye'ye çoğunluğu eğitim ve yaşamak maksatlı olan önemli bir göç süreci başlamıştır. Bangladeş'ten yapılan göç sayısı o zamandan beri artmaktadır. Göçmenlerin burayı uyum sağlanabilir bulduğu ve yaşamak için daha iyi bir seçim olarak gördükleri düşünülmektedir. Türkiye'ye taşınma kararını sorgularken karşılaştırılması düşünülen pek çok şey vardır. Bu çalışmada tüm bunların çalışılması ve ayrıntılarıyla tartışılması amaçlanmıştır. Kesin olarak, Bangladeş'in sistem ve altyapı mekanizmaları açısından eksiklikleri tartışılmıştır. Örnek vermek gerekirse, belediye hizmetleri, medeni haklar, sağlık ve eğitim hizmetleri, altyapı gelişmeleri, güvenli ve daha iyi yaşam tarzları Bangladeş'in Türkiye ile kıyaslandığında zayıf noktaları arasındadır. Bunları geliştirme teşviki aynı zamanda insanları oldukça ilgilendirmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşayan Bangladeşli sığınmacıların ve göçmenlerin Türk toplum yapısına uyum sürecini anlamaya ve yaşamlarının nasıl umut verici olduğunu ve Türkiye’deki yaşamlarını nasıl idame ettiklerini öğrenmeye çalışmaktır. Çalışmanın geniş amacı Bangladeşli sığınmacıların ve göçmenlerin yaşamının hangi yönlerden şekillendirdiklerini ve Türk toplum yaşamına sosyo-kültürel uyum süreçlerini araştırmaktır.

1. Uyum sürecini tanımlamak
2. Türkiye’nin Bangladeşli göçmenlere kendi geleceklerini şekillendirmeleri için sunduğu gelecek vaat eden yönlerin analiz edilmesi
3. Her iki ülke için bir kazan-kazan olabilecek olan Türkiye’ye yatırım yapma konusuna dikkat çekebilecek gelişim ihtimalleri hakkında olgunlaşmamış unsurları paylaşmak

Çalışmanın kapsamı, Türkiye’ye göç etmiş ve burada yaşamakta olan Bangladeşli göçmen ve sığınmacıların uyum sürecini incelemek ile sınırlıdır. Bu bağlamda, Bangladeşli olup diğer ülkelere göç eden ya da sığınan kişilerin uyum süreçleri bu çalışmanın dışındadır. Benzer şekilde Türkiye’ye göç eden ya da sığınan diğer ülkelerin vatandaşları da çalışmanın dışındadır. Her göç ve sığınma süreci kendi içinde anlamlı olup diğer süreçler ile olan benzerlikleri ve farklılıkları olsa da aynı sonuca götürmemektedir. Bu nedenle çalışmada yalnızca Bangladeş vatandaşlarının Türkiye’ye göç etmesi ve sığınması süreci kapsanmıştır. Diğer yandan çalışmanın kapsamı bu kimselerin Türkiye’ye uyum sürecidir. Göç ya da sığınmanın hukuki, ekonomik, kültürel, toplumsal değişkenleri bu çalışmada incelenmektedir. Adı geçen unsurlar yalnızca Bangladeşli göçmen ve sığınmacıların uyum sürecini etkiledikleri ölçüde çalışmada kendisine yer bulmuştur.

Araştırmanın Önemi

Bangladeş’in ülke olarak kurulmasından sonra, bölge insanı dünyanın farklı yerlerine daha fazla göç etme imkânına sahip olmuştur (Castle ve Miller, 2008). Şu akılda tutulmalıdır ki Bangladeş henüz seküler bir devlet değildir yani günümüzde din, göç konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Son yirmi yıl, özellikle Doğu Avrupa ve Akdeniz Havzası gibi Avrupa’nın bazı civar bölgelerinde göçün adım adım artarak tecrübe

edilmesi, dünya çapında yeni göç dalgalarının ortaya çıkması için önemli bir dönem olmuştur. Bangladeşli göçmenler yeni Asya restoranları ve hem kırsal hem de kent noktalarında Asyalı mini marketler açarak kendi işlerini kurmuşlardır. Bu şirketler aynı etnisiteye mensup kimselerin ve/veya aile üyelerinin istihdam edilmesi üzerine dayanmaktadır ve müşteriler de Güney Asyalılar ve Türklerdir. Bu yerler Bangladeşli göçmenlerin toplanma yerleri olarak da hizmet verebilmektedir ve (yerel seçimler gibi) bazı durumlarda, önemli olaylara ev sahipliği yapabilmektedir. Bangladeşli göçmenlerin çoğunluğunun aksine, bu firmaların sahipleri, Türkiye’de kendi aileleri ile yaşamaktadır ya da yaşamayı planlamaktadır. Bu durum ülkede daha kalıcı bir mevcudiyete işaret etmektedir. Türkiye Bangladeşli göçmenleri misafirperverlikle karşılamıştır. Türklerin bu sıcak kültürü ve göçmenlere yardım etme düşüncesi onları oldukça hoş bir göçmen noktası haline getirmektedir. Bangladeş için dini unsur oldukça önemlidir ve kesinlikle belirleyici bir rol oynamaktadır. Türkiye, Müslüman çoğunluklu bir ülke olmanın gereklerini yerine getirmektedir. Türklerin Kadir Gecesi, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Berat Gecesi gibi her bir dini güne saygı gösterme ve kutlama şekilleri kesinlikle büyüleyicidir. Türkiye dünyanın her köşesinden göçmeni hoş karşılamaktadır ve bu durum göçmenlerin, kendi evlerindeymiş gibi hissetmelerini sağlamaktadır. Bu ise diğer ülkelerin sağlayabileceğinden çok farklı bir ortam sağlamaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada temel olarak Bangladeşli göçmen ve sığınmacıların ülkemize uyum süreçleri özelinde göç ve uyum kavramları ele alınarak göçün göçmen ve sığınmacılar ile Türk toplumuna olan yansımaları üzerinde durulmaktadır. Nitel ve nicel bir karma desen yönteminin kullanıldığı çalışmada uygulama öncesinde kaynak taraması yapılmıştır. Bu doğrultuda, tez konusu ile ilgili olarak önceden yapılmış kitap, bilimsel makale ve dergi, saha çalışmaları ile ulusal ve uluslararası raporlar gibi kaynaklardan yararlanılmıştır. Yapılan tarama sonrasında ilk olarak göçmenler için asimilasyon sürecinden söz edilmiştir. Sonrasında ise kültürel uyum süreci, göçün psikolojik yönü ve Türkiye’ye yapılan göçlerin amaçları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bir sonraki aşamada, Türkiye’deki Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlerin sosyo-ekonomik durumları ortaya konulmuş, sonrasında Bangladeşliler açısından göçün nedenlerine ve amaçlarına değinilmiştir. Bunun yanında, Türkiye’deki Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlerin

burada yaşama avantajlarına yer verilmiştir. Bu kısımda ayrıca, Bangladeş ve Türkiye arasındaki ilişki ve siyasal bağ açıklanmıştır.

Tezi kavramsal açıklama kısmında ek olarak göçmen hakları, göçmenlerin entegrasyon süreci, kimlik krizi ve sosyo-ekonomik hareketlilik, kültürel çeşitlilik ve başa çıkma mekanizması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanında, etnik kimlik ve refah kavramları açıklanmıştır. Kavramsal çerçevenin son aşamasında göçmenlerin hangi ölçüde kendi kültürlerini göç ettikleri ülkeye getirdiğine ilişkin açıklamalar ve Türkiye açısından uyum kavramına değinilmiştir.

Tezin uygulama kısmında, yöntem kısmıyla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bu kapsamda, araştırmanın soruları, hipotezleri, varsayımları, sınırlılıklarına değinilmiştir. Bu kısımda ayrıca, araştırmada kullanılan karma yöntemle ilgili açıklama yapılmıştır. Son aşamada ise istatistiksel analizler, güvenilirlik ve geçerlilik, etik değer ve gizlilik esaslarına yer verilmiştir.

Tezin bulgular kısmında ise, anketlerden elde edilen veriler paylaşılmıştır. Bu kısımda ilk olarak, katılımcıları tanımlayan özelliklerden (cinsiyet, medeni durum, yaş gibi) bahsedilmiş, sonrasında katılımcıların Türkiye’de ayrımcılık ve ırkçılıkla karşılaşma tecrübelerine yer verilmiştir. Bir sonraki aşamada ise, katılımcıların kendilerini Türkiye’de güvenli hissetme durumları ve kültürel adaptasyon süreçlerinden bahsedilmektedir. Bu kısımda ayrıca, göçmen ve mültecilerin daha iyi anlaşılması için Türkiye’nin neler yapması gerektiği, katılımcıların memnuniyet durumları, Türkiye’nin eğitim sisteminin daha iyi bir kariyer fırsatı sunma durumu ve Türkiye’nin Bangladeşli göçmenlere nasıl durum sunduklarına yönelik sonuçlara yer verilmiştir. Kısacası bu alanda, anket formunda yer alan sorulara katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tezin son kısmında ise yapılan anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda gelecekte yapılması gerekenlere dair kimi öneriler dile getirilmiştir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu tez, anayurdu Bangladeş olan ve Türkiye'ye göç eden insanların uyum sürecine odaklanmaktadır. Teorik bakış açısından hareketle, uluslararası göç, mikro ve makro olmak üzere analiz zemini üzerinde iki farklı tipoloji üzerine temellenmektedir. Bu bize farklı izlekler göstermektedir. Makro analiz, göçün büyük ölçekli hareketlere yol açan gerekçelerini tespit ederek ve ekonomik, sosyal ve demografik yönlerini tanımlayarak göç akımlarını kapsamaktadır(Güllüpinar, 2012). Bu analiz kategorisi çalışma açısından önemli değildir.

Diğer yandan, yapısal ve kültürel bakış açısına ait olmanın yanı sıra göçmenlerin uyum süreci, ekonomik ve sosyal entegrasyon, toplum ile benzeşme hakkında makro seviyedeki çalışmalar da bulunmaktadır. Mikro seviye, teşvik, karar-alma, tatmin ve kimlik teorilerinin yanı sıra göçmenleri göçmen olmayanlardan ayıran sosyo-psikolojik nitelikler hakkındaki çalışmaları kapsamaktadır. Aynı zamanda, geniş toplumsal katmanlara zıt olarak, yalnızca birey olarak ele alındığında göçmen uyumluluğunun belirli yönlerini de incelemektedir (Güllüpinar, 2012).

Göçmen uyumu konusu makro seviyede bol miktarda teorik kavramlara ilham olmuştur (O'Reilly Karen, 2011). Peterson (1958) çoklu karakteristiklere sahip geniş bir teori ileri sürmektedir. Peterson, öncelikle “insanın” doğayla, devletle, kurallarla ve diğer insanlarla olan ilişkisi ile ilgilenmiştir. İkinci olarak bu öncüllerin her biri ile bağlantılı olan ekolojik itme, göç politikası, kurallar ve sosyal anılar olarak adlandırdığı göç kuvveti ile ilgilenmiştir. Bu unsurlar Peterson'ın (i) ilkel, (ii) zorla/maruz bırakılmış, (iii) özgür ve (iv) kitlesel olarak adlandırdığı farklı göç tipleri geliştirmesine yol açmaktadır. (Richmond, 1988a) Peterson, hareketin işaretlerini temel alarak, ‘muhafazakar’ ve ‘yenilikçi’ türleri şeklinde yeni bir sınıflandırma geliştirmiştir (Peterson, 1958). Örneğin grup yerleşimleri, göçmenlere geleneksel yaşam tarzlarını farklı seviyelerde sürdürmelerine müsaade edici olduğundan genel olarak muhafazakârdır. Kendi başlarına yer değiştirmeyi seçen bireyler, diğer yandan, ‘öncü’ durumlardaydı ve bunlar büyük ölçüde kentleşme ve sosyal dönüşüm doğrultusunda iradi seçimlere dayanan göçlerdir. (Richmond, 1988b). On dokuzuncu yüzyılın içsel hareketini ampirik bir şekilde gözlemleyen Ravenstein ise “göç kuralları” olarak adlandırdığı bir kavram ortaya atar. Onun genellemelerinden, bu göçlerin karşı akımlar ürettiği ve teknolojik büyümeyle

bağlantılı olduğu gibi bazı tespitler, günümüzde de geçerlidir. Ravenstein'in keşifleri başlangıç noktası ve göç etmek istenilen hedef yerlerdeki olumlu ve olumsuz unsurlar ile bağlantılıdır. Ayrıca yazarın değerlendirmeleri engelleyici müdahaleleri ve kişisel kaygıları de hesaba katan bir göç modelinin geliştirilmesine öncülük etmiştir. Ravenstein göçün derecesini, bölgenin ekonomik çalkantısının ve göç yolundaki engelleri aşmanın zorluğunun yanı sıra bölgenin çeşitliliğine ve yerleşik halkın karakterine bağlamıştır (Ravenstein, 1885).

Robert Ezra Park'ın ünlü "İrk İlişkileri Döngüsü" (Race Relations Cycle) teorisine göre, metropolitan bölgelerine yakın zamanda varmış olan halklar ve gruplar kendi uyum süreçleri çerçevesinde dört kademeye bölünmektedir. 1. Karşılaşma ve İlişki; 2. Sınırlı Kaynaklar Üzerine; 3. Yeni gelenlerin kamusal alanda barışçıl entegrasyonu; 4. Seçeneksel ya da zorunlu olarak asimilasyon/uyum (Kaya, 2014). Bu hipoteze göre, şehre yeni gelen kitleler öncelikle şehrin insanları ile karşılaşmak durumundadır. Eğer bu yeni gelenler farklı din, kültür ve etnik kökenden gelmekte ise, bu karşılaşma düşmanlık ile yüklü olabilir. Park bu çatışmanın meydana gelmesini olağan kabul etmektedir. (European Union's Horizon. 2020; Dönük ve 4, 2014)

Milton M. Gordon (1981) farklı göçmen gruplarının çocukları üzerine bir araştırma yürütmüştür. Gordon'ın, *Amerikan Yaşamına Uyum: Irk, Din ve Ulusal Köken'in Etkisi* (Adaptation in American Life: The Effects of Race, Religion and National Origin) adlı çalışması, uyum sürecinin yedi farklı görünümü olduğunu öne sürmektedir:

1. Kültürel ve davranışsal uyum (kültürel etkileşim)
2. Yapısal uyarılama: çoğunluk toplumunun örgütsel ve kurumsal yapısıyla bütünleşme
3. Evlilik yoluyla uyarılama (karışım)
4. Sosyal bütünün bir üyesi olma hissinde uyumluluk
5. Baskın davranış kalıplarını benimse hissinde uyum sağlama: önyargılardan kurtulma
6. Çoğunluk kültürünün ayrımcı olmadığına ikna elma bağlamında uyum ve
7. Ortak bir vatandaş kimliği geliştirme açısından uyum sağlama.

Amerikan Eritme Potası (Melting Pot) fikrini destekleyen Gordon, kendi çalışmasında "asimilasyon" kavramını kullanmıştır (Dönük ve 4, 2014). Uluslararası göçün yeni

kategorileri (1) etnik kimlik çeşitlenmesi, (2) ve düzensiz göç hareketlerinde artık, (3) kadın ağırlıklı göç, (4) yüksek nitelikli “geçici” göçmenler (vatanından başka ülkede yaşayanlar), (5) yatırımcı göçmenler, (6) emekli göçü, (7) iklim ile ilgili göç, ve (8) sınır dışı çalışma göçünü kapsamaktadır. Buna karşın, uluslararası göç literatüründe yayın olan pek çok göç kategorileri ile karşılaşılabilir. Bunlar: (1) daimi ikamet edenler, (2) sözleşmeli işçiler, (3) geçici profesyoneller, (4) çalışma izni olmayan işçi-göçmenler, (5) sığınmacılar ve (6) mültecilerdir (Yılmaz, 2014; İçduygu, 2006; Özbek, 2018; Dingle ve Drake, 2007; Castle ve Miller, 2008).

Antropoloji, tarih, sosyoloji ve sosyal psikoloji, göç konusunda, bireysel, aile örgütü, göç öncesi süreç, yapısal ve kurumsal yönler olmak üzere farklı bakış açılarına sahiptir. Ekonomistler ve demografi uzmanları çekme-itme (*push-pull*) iş pazarı, insan sermayesi, rasyonel seçim, fayda maksimizasyonu ve küresel ekonomik sistem teorileri gibi kavramları yeniden yorumlarken psikologlar insanların karar alması, uyum sağlama ve kültürleşme davranış teorilerini geliştirmişlerdir (Datta, 2004). Göç ve kimlik arasındaki ilişkileri çalışarak, psikologlar, antropologlar ve sosyologlar yaşam yönü teorisi (*life-course theory*) ve ulusötesi aileler (*Transnational families*) kavramını öne sürmüşlerdir. Coğrafyacılar, diğer yandan, alansal farklılaşma, kültürel coğrafya ve kimlik konularını çalışmışlardır (Özmete ve Arslan, 2018).

Berry’nin (1997), Kültürleşme Stratejileri Çerçevesi (*Acculturation Strategies Framework*) isimli çalışması, kültürel uyum kavramı, kültürleşme konusundaki öncü ve en etkili çalışmayı oluşturmaktadır. Berry’nin kültürleşme konusundaki kilit fikri Lazarus ve Folkman’ın (1984) stres ve başa çıkma konusundaki öncü çalışmasını temel almaktadır. Bir noktada, kültürel olarak karışma (kültürleşme/acculturation) eylemini yerine getiren bireyler ya da gruplar tarafından seçilen dört ‘kültürleşme’ tekniğinin, ev sahibi/baskın kültürel grup ile bağlantılarını düzenlemek için kullandıkları başa çıkma denemelerini vücuda getirdiği ifade edilmektedir. Dahası, kültürleşme, bu fikre göre, ‘grup seviyesi’ ve ‘bireysel seviye’ etkileri açısından sınıflandırılır. (Berry, 1997) Bu modele göre kültürleşmeye önce ya da bu süreç boyunca ortaya çıkan belirli grup seviyesi ve bireysel seviye unsurlar, göçmen uyumu sürecini ve bu sürecin sonuçlarını etkileyebilir. (Berry, Kim ve Boski, 1987) Richard Cervantes ve Felipe Castro (1985) tarafından geliştirilen stres-aracı- sonuç teorisi literatürde kültürel uyum sağlamanın

erken kavramsal modellerinden biridir. Bu teori, stres, strese verilen tepkiler ve göçmenler için akıl sağlığına etkileri arasındaki bağlantıları inceler. (Ullah, 2013)

1.1. Göçmenler İçin Asimilasyon Süreci

Göçmenlerin yaşadıkları ülkenin toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamına entegre olmasına yardımcı olmak maksadıyla zaten çeşitli yaklaşımlar ve kavramlar öne sürülmüştür. Çokkültürlülük, çoğulculuk, çeşitlilik, uyum, entegrasyon, birlikte yaşama, hoşgörü, kapsayıcılık, saygı, kabul etme, eritme potası ve buna benzer kavramların hepsi bu bağlamda ifade edilebilir (Kymlicka, 2007). Kelime anlamı itibariyle benzetmek/benzeşmek gibi anlamları ifade eden kavram, temelde öz yönetimli azınlıkların kendini yönetmesi anlamında bir değişim değil dönüştürme faaliyetidir. Kavramın kendine benzetme olarak algılanması, milliyetçilik açısından 1837 yılına dayanmaktadır. Bunun nedeni ulus devletlerin güçlü olmak için varlıklarını ulusa dayandırmaları, ulusun da tarih, dil, gelenek ve kültür açısından ortak bir zemini paylaşan insanlar olması gerektiğine inanılmasıydı (Şan ve Tzampaz, 2021: 65-66). Bu açıdan asimilasyon, bir ulus devlet içindeki azınlıkların çoğunluk kültürünü, dilini, değerlerini paylaşması olarak ifade edilebilir. Bu konuyu derinlemesine tartışmak, nihayetinde demografik açıdan AB ülkeleri ile karşılaştırılabilir olan ve özellikle, göçmen sayısındaki artışın kaçınılmaz olduğu Türkiye için kritik bir konudur. Paralel toplumların kurulmasını ve bunun sonucunda, Türkiye'deki toplumun çoğunluğu tarafından göçmenlerin sorun haline getirilmesini, dışlanmasını ve damgalanmasını engellemek için, toplumun çoğunluğu ve göçmenler arasındaki etkileşim alanlarının ve fırsatlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Mozaik, eritme potası ve kaynaşma gibi kıyaslar kullanmak yerine, çoğunluğun azınlıklardan öğrendiği, azınlıkların da çoğunluklardan öğrendiği varsayımından hareketle, ebru sanatında olduğu gibi, farkların ve sınırların belirginliğini kaybettiği kıyaslamaları kullanmak ve bunları yansıtmak daha uygun ve üretken olabilir. Akültürasyon tek taraflı bir etkileşim değildir. Uyum söz konusu olduğunda, yaygın olarak azınlığın, dönüşüm vasıtasıyla statik olduğu varsayılan çoğunlukla birlikte hareket ettiği gözlemlenebilir. Buna karşın, uyum çift taraflı bir etkileşimdir. Burada en azından uyumlulaşma süreci içerisine dâhil olan iki taraf bulunmaktadır ve azınlık evrim geçirirken çoğunluk da aynı süreci yaşar. Her iki taraftan da meseleye bakıldığında bu dönüşüm dilde, kültürde, demokraside, kurallarda, demografik yapıda, yenilik

süreçlerinde ve diğer pek çok alanda kendisini göstermektedir (Şan ve Tzampaz, 2021: 71).

1.2. Bangladeş ve Türkiye Arasındaki İlişki ve Siyasal Bağ

Türk-Bengal ilişkileri Bangladeş Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından önceki tarihlere uzanan derin tarihsel ve kültürel köklere sahiptir. Güney Asya Müslümanları, özellikle Bengaller, Türk Ulusal Mücadelesini desteklemiştir. Atatürk'e saygı ve sevgi, 1921 yılında Gazi Nazrul İslam tarafından yazılan 'Kemal Paşa' isimli epik şiir ile ortaya konulmuştur. Bundan başka, Dhaka'da ve bir başka şehir olan Chittagong'da büyük caddelerin bazılarının adları 'Kemal Atatürk Caddesi'dir. Dagan Bhuiyan'daki bir lise, Dhaka Konak Yeri'nde bir Türk dili merkezi ve Feni'de bir lise sırasıyla "Atatürk Model Lisesi" ve "Mustafa Kemal Türk Dili Merkezi" olarak adlandırılmıştır. Ulusun babası, Bangabandhu Sheikh Mujibur Rahman, 1971 yılında bağımsızlık savaşında devletleşme yolunda Bengal ulusuna liderlik ederken Atatürk'ten ilham almıştır. Türkiye ise Pakistan'a diplomatik ve hatta askeri destek sağlamıştır. Türkiye'nin Pakistan'ı desteklemeye devam etmesi sonrasında iki ülke arasındaki ilişkiler yoğun bir şekilde devam etmiştir. 22 Şubat 1974 tarihinde, Türkiye Bangladeş'i Lahor'daki zirvede, resmi olarak İslam Konferansı Örgütü'nün bir üyesi olarak tanımıştır. İki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin temeli, Bangladeş Devlet Başkanı Ziaur Rahman'ın Türkiye'ye gerçekleştirdiği resmi ziyaret ile atılmıştır. Dhaka'da Türk elçiliği aynı yıl, Bangladeş'in Ankara'daki elçiliği ise 1981 yılında açılmıştır (Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs, 2022).

Ankara-Dhaka ilişkileri, diplomatik bağların kurulmasıyla gelişmiştir ve Bangladeş Türkiye'nin uluslararası konularda diplomatik destekçisi olmuştur. 1970'li ve 1980'li yıllar boyunca, Türkiye Bangladeş'e devlet inşası süreci ve istikrarlı ve dayanıklı bir ulusal ekonomik sistemin kurulması süreçlerinde teknik ve finansal yardımda bulunurken Dhaka da Kıbrıs sorunu hakkındaki Türk iddialarının sağlam bir destekçisi olmuştur. Hüseyin Muhammed Erşad Türkiye'yi Bangladeş'te, Baş Savaş Hukuku İdarecisi olarak kanlı bir darbeye gücü tekeline aldığını varsayımından ve başkan olmasından bir yıl sonra, 1983 yılında, bir hava üssü kurmak için davet etmiştir. Bununla birlikte Ankara bundan geri adım atmıştır. Proje hayata geçmemiş olsa bile teklif Ankara ve Dhaka'nın ittifakının çok kısa bir sürede nasıl meyve verdiğini göstermektedir. Türkiye-Bangladeş

ilişkileri 2012 ve 2016 yılları arasında Türkiye'nin, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (Bangladeş) ülkenin en büyük İslamcı partisi Jamaat-e-Islami'nin liderlerini yargılamasını ve idam etmesini güçlü bir şekilde lanetlemesi sonucunda gerilmiştir. 2011 yılında siyasal İslam felsefesi lehine liberal demokratik tutumunu terk eden Türkiye'nin iktidar partisi Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), dünya genelinde Müslüman Kardeşler'i (Taş, 2022), Bangladeş'te Jamaat-e-Islami Partisi'ni desteklemeyi teklif etmiştir. Bunun sonucunda, AK Parti liderlerinin yargı yerine gösterdiği tepkiler Müslüman Kardeşler'e yönelik sempatileri tarafından teşvik bulmuştur ve Türkiye'nin uzun süredir sürdürdüğü Kemalist dış politika mirası ile tutarlı değildir. Devlet Başkanı Abdullah Gül, Aralık 2012 yılında, Bangladeşli mevkidaşı Zillur Rahman'a yönelik olarak, Bangladeş mahkemelerini 1971 savaşını savunanları affetmeye çağıran bir mektup kaleme almıştır (Çolakoğlu, 2019).

12 Mayıs 2016 tarihinde, Devlet Başkanı Recep Tayyip Erdoğan Bangladeş hükümetinin Jamaat-e-Islami partisinin lideri Motiur Rahman Nizami aleyhine verilen ölüm cezasının uygulanmasını şiddetli bir dille kınamıştır. Türkiye'de faaliyet gösteren İslamcı eğilimleri olan Saadet Partisi ile bağlantılı hükümet dışı örgüt olan Anadolu Gençlik Örgütü de benzer endişeleri dile getirmiştir. Erdoğan'ın görüşlerini dile getirmesinden kısa bir süre sonra Türkiye, diplomatik ilişkilerin gerilmesine yol açacak bir adım atarak Bangladeş elçisini geri çağırmıştır. Bununla birlikte, üç ay sonra, Türkiye'nin elçisi Dhaka'ya geri dönmüştür. 2012-2016 yılları arasındaki siyasal gerilemeye karşın, Bangladeş'in Dış İlişkiler Devlet Bakanı Shahriar Alam normalleşme için kapıları aralamıştır. 2017 yılında, Bangladeş Devlet Başkanı Md. Abdul Hamid ve Türk mevkidaşı Binali Yıldırım karşılıklı seyahatler gerçekleştirmişlerdir. Bu seyahatler iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşeceğine işaret etmiştir. Bangladeş'in Türkiye büyükelçisi Allama Siddiki yakın zamanda iki ülke arasındaki ilişkilerin daha önce hiç olmadığı kadar iyi olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'nin Rohingya mülteci krizine yönelik cevabı istikrarlı ve verimli bir ilişkinin tesis edilmesine vesile olmuştur. Ekim 2016'da, Myanmar'ın Rakhine Eyaleti'nde Rohingya halkına yönelik şiddet eylemler 600.000 civarında mültecinin Bangladeş'e akın etmesine sebep olmuştur. Bu göçmenlerin 250.000'inden fazlasını, zaten ülkede yasadışı olarak yaşayan Myanmar vatandaşının meydana getirdiği tespit edilmiştir (Çolakoğlu, 2019; Faye, 2021).

Krizin ana sebebi Rakhine Eyaleti’ndeki Müslüman Rohingya azınlığının vatandaşlığının ve temel haklarının reddedilmesidir (Tamçelik ve Sapmaz, 2018; Faye, 2021). Türk hükümeti Rohingya adına ve Bangladeş’in desteklenmesi konusunda Birleşmiş Milletler, G20, MIKTA (Meksika, Endonezya, Güney Kore, Türkiye ve Avustralya gibi orta derece güce sahip bir grup ülkeden oluşan oluşum), İslam İşbirliği Teşkilatı ve diğer çok taraflı forumlarda aktif bir diplomatik kampanya başlatmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın eşi Emine Erdoğan Eylül 2017’de Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Betül Sayan Kaya ile birlikte Cox Bazarındaki mülteci kamplarını, (Ansar & Md Khaled, 2021) ziyaret etmiştir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Türk Kızılay’ı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye’deki sivil toplum kuruluşları Bangladeş genelinde kamplar, hastaneler, okullar, yetimhaneler ve mülteciler ve fakirler için tesisler inşa etmiştir (Çolakoglu, 2019).

1.3. Göçün Psikolojik Yönü

Pek çok araştırmacı, mültecilerin akut travmadan daha fazla muzdarip olduklarını ve onların karşılaştıkları diğer akıl sağlığı sorunlarını ifade ederek göçmen uyumunun psikolojik yönünü incelemiştir. Bu durumu ‘sosyal yerinden olma sendromu’ şeklinde tanımlamak mümkündür. Bir kuluçka döneminin akabinde, paranoid semptomlar, hipokondri, anksiyete ve depresyon meydana gelebilir (Budyta-Budzyńska, 2011). Bazıları geri dönme gibi fikirlere bağlanabilir ya da önceki ülkeden ‘kurtulma’ mücadelesi verebilir. Göç fenomeninden en çok etkilenen, kişinin bireysel yaşamıdır ve uyum sürecinin büyük aktörü de açıktır ki sosyolojik ve psikolojik boyutlarının ve sosyal alandaki yansımalarının bir sonucu olarak insandır (Akıncı vd, 2015). Farklı kültürlerden insanların birbiriyle etkileşimleri yeni kültürel uyum sorunları ile sonuçlanabilir (Cobb vd, 2019; Fernandez vd, 2017). Çeşitli arka planlara sahip bireyler şimdi, göçün bir sonucu olarak dil, din, gelenek ve kültür gibi unsurları kapsayan farklı bir çevrede bir arada yaşamak zorundadır. Tamamen yeni bir zemin içerisindeki çevrede, insanlar kabaca doğal ve zorlu bir uyum sürecinden geçmektedir (Mahler, 2015). Aynı zamanda burada başka durumlar da vardır, her birey ve onların düşünce dünyası, birinden diğerine değişiklik göstermektedir. Kimi göçmenler de kendileri için zaten zor bir hissiyat olan uyum sürecini daha da kötüleştiren çaresizlik, terk edilmişlik hissinden ve aynı zamanda vatan özleminden kaynaklanan ciddi bir depresyon yaşamaktadır (Fernandez vd, 2017).

Psikolojik destek böylesi dönemlerde önemli bir rol oynamaktadır (Perera vd, 2020). Dostça toplantılardan ayrı kalınan bu durumda, kalabalıklara kendi düşüncelerini ifade edebilmek için, yeni bir kültüre uyum sağlayabilmek, yeni şeyleri araştırma konusunda açık ve pozitif olmak bu noktada yardımcı olabilir. Bunu desteklemek amacıyla, her iki ülke göçmenler için ihtiyaç duyulan çevreyi örgütleyerek bir rol oynayabilir (Cobb vd, 2017). Kimlik krizleri akıl sağlığı üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır. Göçmenler akıl sağlıkları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilecek olan kültürel normların, ritüel davranışların ve destek ağlarının kaybı gibi bir dizi zorluk tecrübe etmektedir. (Adaman ve Kaya, 2012) Kültürel uyum ve kimlikteki değişim, insanların geçmişte takılı kalmalarına neden olur. Bir kimsenin sosyal yapısının ve kültürünün kaybı onu yasa boğar. Göçün bir sonucu olarak, dil, davranış kalıpları, değerler, sosyal yapılar ve destek ağları gibi öz sosyo-kültürel özellikler kaybolur.

1.4. Türkiye'ye Göçün Amacı

Türkiye diğer milletler için dost canlısı bir sosyal atmosfer sağlamıştır. Kültürel açıdan zengin, finansal ve siyasal açıdan istikrarlı bir ülke olan Türkiye'ye göç etmek için çok sayıda amaç bulunmaktadır (Tamçelik ve Sapmaz, 2018). Bangladeşli bir kimsenin bakış açısından, Türkiye hem eğitim hem de iş için daha iyi bir ülke konumundadır. Öğrenciler yeterli miktarda bir burs ile daha iyi bir eğitim elde etmektedir; Türkiye'deki Üniversitelerin verdiği diplomalar Avrupa Birliği'nde denkliğe sahiptir. Diğer yandan, Türkiye turistik bir ülke ve dünya genelinde en çok arzu edilen seyahat noktalarından biri olarak büyük şehirler etrafında her yerde iş fırsatlarına sahiptir. İş arayanlar şüphesiz bunu bir gerekçe olarak değerlendirmektedir. Ayrıca burada başka diğer etmenler de bulunmaktadır. Çoğunluğu Müslüman olan ve ülke genelinde İslam dinini esas alan kuralları ve kültürleri el üstünde tutan bir ülke olarak Türkiye, diğer Müslüman ülkelerden İslâm dinine yakın olan insanları kendisine çekmektedir (İçduygu ve Aksel, 2013). Şüphesiz, Bangladeş bu ülkelerden biridir.

Robert E. Park'ın (1925) bulguları göstermektedir ki iş, para, ulaşım, iletişim ve sosyal hareketlilik konusundaki iş bölümü şehrin doğasını değiştirmektedir. Kentsel alanın yeni sarmalı Robert Ezra Park'ın ünlü Irk İlişkileri Döngüsü fikridir. Bu fikir, insanların ve grupların dört farklı katmanda kendi uyum süreçlerini sürdürdüklerini vurgulamaktadır (Kaya, 2014):

1. Karşılaşma ve İlişkiye girme;
2. Ender kaynaklar için rekabet;
3. Yeni gelenlerin topluma doğrudan entegrasyonu; ve
4. Seçeneksel ya da zorunlu olarak asimilasyon/uyum

Bu hipoteze göre, şehre henüz gelmiş olan kitleler şehrin insanları ile karşılaşılır. Bu temas noktası, yeni gelenlerin çeşitli dini inanışları, her açıdan ortak noktaları ve dil öğrenme çabalarıyla adaptasyon sürecin başlangıcını yapmaktadır.

Göçmenler eğer farklı kültürel ve etnik arka plandan gelmekte iseler, kendilerini potansiyel bir gerilimin içerisinde ifade etmek kabiliyetine sahip olmaları gerekir. İkinci katmanda, şehrin yeni sakinleri ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel kaynaklar için şehrin eski yerleşik sakinleriyle bir mücadeleye girerler. Bu rekabetçilik ilişkiyi gerer ve onları siyasallaştırır. Daha fazla mücadelenin olduğu yerde aynı zamanda potansiyel olarak daha fazla başarılı olma şansı da bulunmaktadır. Göçmenlerin damgalanmaları ve göçmenlerin yeni geldikleri topraklarda kültürlerini terk etmeye zorlanmaları gibi gerginlikler onları mümkün olan her şekilde, bu yeni ülkede kalıcı olmaya teşvik eder.

1.5. Türkiye'deki Bangladeşli Göçmen ve Mültecilerin Sosyo-Ekonomik Şartları

Göçün etkileri, bir topluluğa ya da gruba ait olma hissiyatının önemli olduğu entegrasyon, asimilasyon (bir potada erime/kültürleşme), marjinalleşme ve ayrılma gibi kavramlar üzerinden gösterilmektedir (Akıncı vd, 2015; Budyta-Budzyńska, 2011). Ülkeler açısından entegrasyon kavramının en önemli boyutu sosyo kültürel bakış açısından ortaya çıkmaktadır. Toplumlara oluşturan bireyler kendi kimliklerini ifade ederek ait oldukları topluma katılırlar. Entegrasyon bu sürecin sonucu olan bir kavram olarak ortaya çıkar. (Akıncı ve 4, 2015) Göçmenlerin bu konudaki sorumluluğu, içinde yaşadıkları topluma ve kültüre, kendi kültürlerini terk etmeksizin uyum sağlamak iken, göç edilen ülkenin ve bu ülke insanların Asimilasyonunu bir yükümlülük olarak görmemek gerekir(İnal, 2014). Bunun güvenli bir şekilde yerine getirilebilmesi için gerekli altyapının hazırlanması şarttır. Bunun başarılabilmesi durumunda iki dilli ya da çok kültürlü bir kültür içerisinde yetişen bireyler içinde yaşadıkları toplumdan sosyo-kültürel bir ayrıştırmayı gerektirecektir (Akıncı vd, 2015; Portes ve Schauflyer, 2004). Yaşamları titizlikle incelenecektir. Çünkü entegrasyon uyumlulaştırıcı bir şekilde meydana gelecektir. Sosyal

entegrasyon fikri bununla birlikte ele alınıp çalışılmalıdır. Entegrasyon yalnızca bir grubun sorumluluğunda değildir. Göç hareketleri insanlar ve toplum üzerinde demografik, sosyo-kültürel ve psikolojik etkilere sahiptir (Day, 2000; Mahler, 2015). İnsanlar yer değiştirme süreci boyunca karmaşık ve hassas bir dönemden geçerler. Bunun bir sonucu olarak göçmenler yabancılaşma, yalnızlaşma, özlem, aşağılık kompleksi (kendi değer yargılarını küçük görme), suçluluk, öfke ve önyargı gibi duyguları tecrübe ederler. Yeni bir sosyal çevrede yaşamak, bu ülkede konuşulan dili anlamak ve burada ikamet eden insanlar ile güçlü bir ilişki geliştirmek, bir kimsenin bu krizleri tecrübe etme ihtimalini azaltıcı karakteristik özelliklere sahiptir. Dahası, eğer göçmenler terk ettikleri ülkede acı çeken enerjik ve cesur insanlardan, hususiyetle daha iyi yaşam koşulları arayan ve kendi kaderlerini şekillendirmek isteyen genç insanlardan, meydana gelmekte ise, bu durum daha olumlu psikolojik sonuçlar üretir. Ekonomik açıdan daha gelişmiş bir yere gitmek de sağlıklarına fayda sağlayabilir (Cobbs vd, 2017). Farklı bir açıdan, ilk geldikleri sosyo ekonomik çevreden daha dezavantajlı bir pozisyonda yaşamaya başlayan ve daha sık çalışmaya ve daha sert şartlarda yaşamaya başlayan göçmenler artan sağlık risklerinden muzdarip olurlar.

1.6. Ev Sahibi Ülke Olarak Türkiye

Türkiye, dünyanın bütününden farklı bir seviyede ılımlı bir misafirperverliği temsil etmektedir. Türkiye dünyada en çok seyahat edilmek istenen ülkelerden biridir (İçduygu ve Aksel, 2012) ve bunun nedeni basittir. Türkiye her topluluğu, yalnızca turistleri değil aynı zamanda sığınmacıları ve mültecileri de, misafirperverlikle karşılamaktadır. Türkiye’de yaşayan Bangladeşli göçmenler ağırlıklı olarak iş insanları, öğrenciler ya da işçilerden oluşmaktadır. Bu kimseler, Türkiye’nin ev sahibi bir ülke olarak ne kadar başarılı olduğunu ispat edercesine topluma barışçıl bir şekilde uyum sağlamıştır ve bunu sürdürmektedir. Türkiye an itibariyle komşu ülke Suriye’den takriben 3,5 milyon mülteciye ve bunun yanı sıra yüzbinlerce diğer sığınmacılara ve çoğunluğu Irak, Afganistan ve İran ve diğer ülkelerden olan kimselere ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye’nin uluslararası göç tarihi, göç alan ve göç veren ülkelerin kavşağında bulunurken göç şablonunun niceliksel ve niteliksel karakteristiğindeki dönüşen eğilimlere sahiptir (İçduygu ve Aksel, 2013). Cumhuriyetin kurulması, yeni Türk devletinin sınırları içerisindeki nüfusu homojenize etmeyi amaçlayan geniş sınır ötesi göç

dalgaları ile belirginleşmektedir. 1980'lere kadar, göç oldukça kademeliydi ve çoğunlukla ulus inşası sürecinin bir parçası olarak hoş karşılanan, komşu ülkelerde yaşayan etnik Türkler ile sınırlıydı. (İçduygu vd, 2009; İçduygu, 2006; İçduygu ve Aksel, 2013). Türkiye, dışsallaştırma süreçlerinin sosyo-hukuki ve hukuki-altyapısal kollara ayrılmasını tartışmak ve potansiyel olarak analiz etmek açısından ilgi çekici bir durum sunmaktadır. Bu çalışmada, "hukuki altyapı" ifadesi yasa yapımı ve uygulamalarındaki değişimi destekleyen kurumsal düzenlemelerin yanı sıra hareketliliği yöneten hukuki çerçevedeki değişimler anlamında da kullanılmaktadır. "Sosyo-hukuki işaretler" ifadesi ise farklı hukuki statülerden göçmenlerin sosyal ve siyasal entegrasyonunda amaçlanan programların etkileri anlamında kullanılmaktadır. (Üstübcü, 2019). Göçmenler, sığınmacılar ve mülteciler konusundaki bakış açısı tarihsel olarak dönüşüm geçirmiştir. Bu kavramlar önce ulusal sonrasında dünya çapında hukuk kurallarının değişen karakteristiğini ön plana çıkarmıştır. Bugünün toplumları göçmen ve sığınmacı konularını büyük bir hassasiyetle ele almak durumundadır. Göçmenler ve mültecilerin özellikle yazılı ve görsel medyada olumsuz şekilde resmedilmesi, uluslararası örgütlerin baskılarına sebep olabileceği gibi ülkenin imajına zarar verebilir. Belli sorunlar bu baskılar sonucunda çözümsüz kalırken ayrıca ülkelerin bakış açılarında yıkıcı dönüşümlere de neden olur. Buna karşın, bu değişimlerin sonucunda sadece uluslararası kurumların ve süreci izleyen ülkelerin gözlerindeki bir imaj kaybı söz konusu değildir. Sosyal, kültürel ve zaman içinde bu ülkelerin karakteristikleri ve göç edilen ülkelerdeki ekonomik refahın gerilmesi, sosyal zorluklar, siyasal açmazlar ve ekonomik durağanlık nedeniyle ortaya çıkması yaygın bir durumdur. Bu durumda, kültürel konuların tırmanması ve yük haline gelmesi gibi sorunlar ortaya çıkar. (Akıncı ve 4, 2015) Diğer yandan, göç veren ülkelerde, nüfusun azalması ile bağlantılı bir şekilde doğum oranları azalmakta, homojen bir sosyo kültürel çerçeve ve emek-yoğun işlerde boşluklar ortaya çıkmaktadır. Dahası, göçmenlerin ve mültecilerin, barınma, güvenlik, sağlık ve beslenme gibi insani konularda yaşadığı zorluklar sıklıkla göçmen alan ülkeler açısından büyük bir yük haline gelir. (Sultana, 2016).

Türkiye, bilhassa İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine yönelik olarak başlayan işçi göçleri nedeniyle uzun bir süre göç veren ülke konumunda olmuştur. Örneğin Batı Almanya'nın 30 Temmuz 1960 tarihinde resmi olarak Türkiye ile ilişkilerini bu yönde geliştirerek işçi talep etmesinden sonraki süreçte ilk yıl 2700 işçi

gönderilmiştir. Fakat bu anlaşmalar sonrasında Hollanda, Belçika, Avusturya, İsveç, Avustralya gibi ülkeler ile de yapılmıştır. 1973 yılına gelindiğinde yalnızca Avustralya'ya 16 bin insanın işçi olarak göç ettiği görülmektedir (Akgündüz, 1993: 155) Bu durum Türkiye açısından önemli bir ekonomik kazanım olarak değerlendirilmiştir. Zira bu sayede ülkeye uzun bir süre dışardan döviz geldiği görülmektedir. Avrupaya göç eden işçilerin memleketlerine gönderdikleri dövizler Türk ekonomisi açısından önemli bir kazanım olarak değerlendirilmektedir. Fakat meselenin diğer tarafında önemli bir eksilme de söz konusudur. Bu eksilme, işgücünün ve nitelikli insanların Türkiye'yi terk etmesinden kaynaklanmaktadır. 1980'li yıllardan sonra bilhassa doktor, mühendis gibi nitelikli ve yetişmiş Türk vatandaşlarının ülkeyi terk etmeleri önemli bir kayıp olarak değerlendirilebilir. Örneğin yalnızca ABD'de 4 bine yakın Türk doktorun görev yaptığı bilinmektedir (Ermağan, 2018: 24). Fakat bugün Türkiye açısından farklı bir durum söz konusudur. Türkiye bugün farklı sebeplerle de olsa ciddi oranda göç alan bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği üzere Türkiye'de, 2011 yılından beri misafir ettiğimiz, Suriyeli mültecilerin ve sığınmacıların sayısı oldukça fazladır. 2022 yılı itibarıyla Türkiye'de "geçici koruma" statüsünde bulunan Suriyeli sayısının 3.652.813 olduğu ifade edilmektedir. (Mülteciler Derneği, 2022). Diğer yandan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin raporlarına göre buna ek olarak 170 bin Afgan, 142 bin Iraklı, 39 bin İranlı, 5 bin Somalili, 11 bin 700 diğer devlet tabiiyetlerine sahip insan Türkiye'de göçmen ya da mülteci olarak bulunmaktadır (Funda ve Gürkan, 2021: 214). Grafik 1'den görüldüğü üzere 2014-2015 yılı arasında, eğitim çağındaki Suriyelilerin sayısı 756.500 iken bu sayı 2019-2020 yılları arasında 1 milyonun üzerine çıkmıştır.

1.7. Bangladeşli Bir Göçmen Açısından Göçün Sebepleri ve Amaçları

Bangladeşli göçmenler ikamet ettikleri tüm ülkelerde aktif bireyler olarak gözlemlenmektedir (Ullah, 2013; Kibria, 2015; Roy ve Verdun, 2019). Gerçekten bulundukları ülkeye hızlı bir şekilde adapte olmaktadır; İçinde bulundukları toplum ve kültürle oldukça iyi bir şekilde kaynaşmaktadır ve bu takdire şayandır. Burada göçmenlerin, özellikle Bangladeşli insanların, amaçlarına işaret ederken, oldukça hassas nüanslar bulunmaktadır. Her bir ülke ve bu ülkelerin vatandaşları farklı bir ruh ve enerji taşımaktadır. Bu gerçekten de kendi tarihleri ve kültürleri ile ilgilidir. Bir ülkenin tarihi o ülkenin insanlarını tanımlar, gördükleri zorluklar, ne kadar aktif, çalışkan ve yeni şeylere

uyum sağlamaya açık olduklarını tarihleri ve kültürleri belirler. Birleşik Krallık ve ABD’de üç milyon Bangladeşli göçmen bulunmaktadır (Kibria, 2015). Mal ve hizmet sektörlerinde kendilerini başarılı bir şekilde ispat etmişlerdir. Hatta Bangladeş’in ana dili ‘Bangla’, Birleşik Krallık’ta ikinci resmi dildir (Kibria, 2015). Türkiye’deki Bangladeşli göçmenlerin sayısı oldukça düşük olmasına karşın, finansal istikrarı tesis etme imkânları daha fazla sağlanırsa bu sayının kademeli olarak artması beklenmektedir. Yakın zaman önce, Bangladeşli göçmenlerin Türkiye’deki çeşitli iş kollarına yatırım yaptıkları görülmektedir. Çoğunlukla restoranlar, tekstil ve üretim fabrikaları, Bangladeşli göçmenler için iyi bir başlangıç olmuştur. Bangladeşli öğrenciler de ayrıca kendi akademik alanlarında dikkate değer sonuçlar elde etmekte, yalnızca bununla kalmayarak, hem kamu hem de vakıf üniversitelerinde akademisyen olarak istihdam edilmektedir.

1.8. Türkiye’de Yaşayan Bangladeşli Göçmen ve Mültecilerin Avantajları ve Muhtemel Amaçları

Pek çok ulusta var olan kurumsal ön yargı sorununu dengelemek için yabancılarla toplantılar yapılır. Bürokratik usullerden biri ise bu toplantıların gerilimin ve çatışmanın olmadığı bir usul benimsenerek çalışma alanlarında yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu gözlemler Göç İdaresi Başkanlığı tarafından organize edilmelidir. (Dönük ve 4, 2014). Dilde tekrara düşen kavramlar ve anlayışlar yerine, bürokraside göçmenlerin temel haklarını hak temelli bir anlayışla vurgulayan ve onlara eşitlik ilkesi çerçevesinde muamele edilmesi gerektiğini dile getiren yaklaşımlar benimsenmeli ve bu yönde bilgilendirici çalışmalar yürütülmelidir. Bununla birlikte, bu bilgi ve eğitim çalışmaları bürokraside icra edilirken göçmenlerin ilgili döngüdeki bakışlarını değiştirmek için bazı çabalar gösterilmelidir. Bu çevrede ayrımlar ifade etmek yerine göçmenlerin gündelik yaşamlarına kendimizinki gibi daha insan merkezli bir bakış açısı ile yaklaşmalıyız. Şunun altı çizilmelidir ki tüm insanlar aynı şeyi isterler: iyi bir işe sahip olmak, eğitime, sağlık hizmetlerine erişebilmek ve diğer karşılaştırılabilir hizmetlere erişmek ve saygın bir hayat yaşamak (Portes, 1996; National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2015).

1.9. Kültürel Uyum Süreci

Gelişen insan mekanizması ve içinde yaşanılan çevrenin aniden değiştirilmesi arasında bağlantı vardır. Bu bağlantı sadece kişinin çekirdek sosyal çevresiyle değil daha büyük sosyal çevrelerle ilgilidir. Bu daha büyük sosyal çevrelerin etkisiyle gelişim yön değiştirebilmektedir (Titzmann & Fuligni, 2015). Mikro sistemler olarak da bilinen bu yakın çevreler kişi ve ebeveynleri, okulu ve akran çevresi arasındaki etkileşimi temsil eden, kişinin kendisine yakın olan ortamıdır (*proximal setting*). Böylece mikro sistemler, bireyin daimi olarak bağlantı içerisinde olduğu yakın çevreleri yansıtır. Bu mikro sistemlerin çoğunluğu karşılıklı olarak ilişki içerisinde ve bu karşılıklı bağlantı içerisinde olma durumunun her bir mikro sistemin ayırıcı etkilerini tamamlayan insan gelişimi üzerinde bir etkisi olduğu varsayılabilir. Bu türden bir bağ mezosistem olarak bilinmektedir. Anneler, çocuklarının gelişimi üzerinde etkisi olabilecek olan okullar ile doğrudan etkileşim halindedir. Bireyler, doğrudan etkileşimli sistemlere ek olarak ekzosistemler tarafından da etkilenebilir. Ekzosistem insan ile doğrudan bağı olmayan fakat dolaylı olarak diğer mikro sistemler ile bağı olan çevrelerden oluşmaktadır. İş, ekzosistem için prototip örneği teşkil etmektedir çünkü ebeveynler için strese sebebiyet verebilir ve bu stres ebeveyn davranışlarındaki değişimler dolayısıyla çocukları etkileyebilir. Aşırı makro sistem gelişim ekolojisi içerisindeki tüm diğer sistemleri etkileyen belirli bir ekonomik, hukuki ya da siyasal sisteme sahip bir kültür ya da alt kültürdür. Göçmenler söz konusu olduğunda, yeni bir ülkeye ya da belirli bir ev sahibi ülke içerisinde bir azınlık grubun üyesi olma pozisyonuna geçiş yapmak tüm doğal sistemleri etkiler (Bronfenbrenner, 1977; Titzmann & Fuligni, 2015) . Entegrasyon usulleri kültürel ve dilsel olanlara indirgendiğinde, pek çok politikacı yaygın olarak göçmenlerin ve çocuklarının dil öğrenmek istemediklerinden ve kültürel normları kabul etmeye yanaşmadıklarından hareketle topluma entegre olamadıklarından duydukları tatminsizliği dile getirmektedir. Aslında dil, kültür ve tarih gibi alanlarda, göçmen statüsündeki insanlar vatandaşlık sınavları ya da uyum sınavları gibi uygulamalar ile değerlendirilmektedir (İnal, 2014). Bunun tek seçenek olduğunu gözlemlemek zordur. Aynı zamanda, şüphe götürmeyecek bir şekilde, bu konuda kurumsal ayrımcılık, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı gibi toplumsal sorunları aşma kabiliyetinin kazandırılması da güçtür (European Union's Horizon, 2020; Roy ve Verdun, 2019). Göç ettikleri toplumda kendilerini yabancı olarak gören göçmenlerin toplumsal olarak dışlanması ya da

göçmenlerin duyduğu dışlanmışlık hissi, toplumsal yaşam üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir (Akıncı vd, 2015). Toplumsal yaşamı etkileyen bir diğer etmen asimilasyon politikalarının bir sonucu olarak göçmenlerin topluma entegrasyonlarının sağlanamaması ve onlar için değerli olan şeylerin kabul edilmesi konusundaki başarısızlıktır.

1.10. Göçmen Hakları

İnsan haklarını koruma altına almak ve bireyi göç konusunun merkezine yerleştirmenin devlet egemenliğini tehlikeye atabileceği ya da göç konusunu sert bir şekilde benimsemenin bir şekilde devlet egemenliğine yönelik yıkıcı bir etkiye sahip olabileceği dikkate değer bir unsurdur. Mevcut uluslararası hukuk göçmen akınını yönetmek açısından ya da göç stratejileri geliştirmek amacıyla uluslara herhangi bir sorumluluk yüklememektedir. Bu basit bir şekilde hükümetin vatandaşı olmayan kişiler üzerinde yetki kullanmasını kabul ederken insanlara saygı gösteren uzun dönemli bir göç kontrolü için zemin sağlar. Göçmenlerin insan haklarını koruyan göç yönetim yöntemleri ulusların, kamu güvenliğini ve düzenini güvence altına alarak egemenliklerini güçlendirmelerine yardımcı olur. İşçi göçünü düzenlemek, devletin güvenlik ve refahı için zorunludur, özellikle iş hareketliliğinin ya da iş bulmak için devlet sınırları arasında geçiş yapan bireylerin hareketliliğinin olduğu küreselleşmiş bir toplumda önemli bir etmendir. Bunun nedeni, göçmen işçilerin kritik beceri boşluklarını doldurarak çalıştıkları yerlerin insani gelişimine önemli ölçüde katkı sağlamalarıdır. Uluslararası insan hakları standartları ile uyumluluk sağlamak için, devletler hem göçmenlere hem de kendi vatandaşlarına sağlık hizmeti sunmak zorundadır (Adaman ve Kaya, 2012). Dünya Sağlık Organizasyonu'na (DSO) göre, göçmenlerin sağlık haklarına yönelik kapsayıcı bir yaklaşım benimsemek onların sağlığını geliştirir, eşitsizlikleri azaltır, entegrasyonu kolaylaştırır ve sosyal ve ekonomik büyümeye katkı sağlar. DSO'ya göre, göçmenlerin sağlığını etkileyen risk unsurları fakirlik, ırkçılık, dil, kültürel farklılıklar, idari engeller ve hukuki statüleri kapsamaktadır (WHO, 2003).

1.11. Bangladeşli Göçmenlerin Entegrasyon Süreci

Entegrasyon göstergeleri sıklıkla göçmenlerin kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan ev sahibi topluma nasıl entegre olduklarını göstermek için bireysel alanlara odaklanmaktadır. Yaygın göstergeler göçmenlerin ev sahibi ülkenin dili, eğitimsel

bağlılığı, ekonomik pozisyonu, siyasal katılımı ve medeni taahhüdü konularındaki yeterliliğini değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeler söz konusu alanlarda belirli entegrasyon odaklı programların sonuçlarına yoğunlaşmaktadır. Daha yakın bir zamanda, ev sahibi toplumların göçmenlere yönelik tavırlarını etkileyen önemli bir etken de hükümetin göçmenlere yönelik tavrıdır. Hükümetin göçmenler için eğitim, iş imkanları, kamusal olanaklar gibi politikalar belirleyerek uyum süreci sağlamaktadır (Adaman ve Kaya, 2012). Okullar, sivil toplum ve inanç temelli örgütlenmeler gibi yerel kurumlar ve topluluk grupları bu çabada pay sahibi olabilir ve kendi projeleri ile süreci yönlendirebilir. 20. yüzyılın geneli boyunca, yeni gelenlerin tecrübelerini anlamak için bir çerçeve olarak entegrasyon kavramı geliştirilmiştir ve bu kavram şu an itibarıyla göçmenlerin ve ev sahibi ülkenin insanların birbirlerinden karşılıklı olarak bir şeyler öğrendiği iki taraflı bir süreç olarak görülmektedir (Mannan ve Kozlov, 1995). Bu kavram, yalnızca göçmenlerin yeni geldikleri bu toplumun zaten var olan kültürlerine uyum sağlamak maksadıyla kendi öncül kültürel kimliklerinden sıyrılarak hâkim kültüre uyum sağlamalarını gerekli gören asimilasyon kavramı tarafından öncelenmiştir (Gordon, 1981; Bhugra, 2004). Göçmen entegrasyonundaki kavramsal dönüşümü anlamak politikaların ve göçmen tecrübelerinin ne şekilde evrildiğini anlamak konusunda araştırmacılara yardımcı olmaktadır. Göçmenler arasındaki okur-yazarlık, iş bulmak ve vatandaşlık oranları, onların durumları hakkında bize bir görü sağlamaktadır ve bu görü belli sonuçları temsil edebilir fakat aynı zamanda ulusal politikaları ve yerel örgütler tarafından öncülük edilen eylemleri değerlendirmek açısından da hayatidir.

1.12. Kimlik krizi ve Sosyo-Ekonomik Hareketlilik

Pek çok göçmen yeni bir topluma girdiğinde ilk öğrendiği şeyin kültürel farklılık olduğuna dikkat çekmektedir. Bu durum sosyal normlar, toplumsal cinsiyet rolleri, dini değişkenler ve kültürel miras gibi daha ciddi konuları kapsayabilmektedir ve bu konuların tamamı gidilen ülkede büyük ölçüde farklılık arz edebilmektedir(Hossain, 2019). Öyle ki başarılı bir şekilde entegre olmuş göçmenler bile esaslı kültürel ve iletişimsel zorluklar ile yüzleşmektedir. Göç korkusu ve şüphecilik, pek çok medeniyette kültürel mitlerin oluşması ve yaygınlaşmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bir kimsenin kendi tarihiyle ilgisi olmayan başka bir ulusa doğru yer değiştirmesi çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir. Dünyadaki her göçmen bir şekilde bu süreçten etkilenmektedir. Bu

noktadaki en büyük zorluk dil engelidir ve dil engeli bir kimsenin başkaları ile iletişim kurma kabiliyetini sınırlamaktadır. İletişim kabiliyetimiz, yaşamımızın başkaları ile etkileşime geçtiğimiz her noktasını etkilemektedir. Bir dil öğrenmek eğitimden iş sahibi olmaya kadar birçok açıdan bir zorunluluktur (Doerr, 2017). Göçmenler iş hayatında ayrımcılığa maruz kalma ihtimali en yüksek olan insanlar arasındadır. Dahası pek çok göçmen işçi, ülkenin yerel vatandaşları ile aynı iş imkânlarına ve güvenlik korumalarına sahip olamayabilmektedir. Elde etmesi en güç hizmetler arasında sağlık hizmetleri, hukuki danışmanlık ve akıl sağlığına ve sosyal hizmetlere erişim bulunmaktadır. Bir kez daha tekrar etmek gerekirse, dil yukarıda sayılan sorunların temelinde yer alabilmektedir. Hükümetler tarafından bu konuda benimsenen politika değişiklikleri göçmenlerin sigorta ve sağlık hizmetlerine erişimini engelleyebilmektedir (Portes ve Schauffler, 2004; Adaman ve Kaya, 2012). En büyük sorunlardan bazıları finansal kısıtlılıklar, önyargı ve sınır dışı edilme tehlikesidir. Bunlar göçmenlerin çeşitli temel hizmetlere erişme kapasiteleri ile ilgili yaşadıkları endişeyi artırmaktadır. Bu noktada Türkiye’deki Bangladeşli göçmenlerin toplumsal şartları konusunda bir başka gerçeklik karşımıza çıkmaktadır: Türkiye’deki Bangladeşli göçmenlerin yaklaşık %80’i şaşırtıcı bir şekilde öğrencilerden oluşmaktadır. Kredi, Türk hükümetinin burs komitesine (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) ve Diyanet İşleri Başkanlığı Burs Komitesi’ne gitmektedir; burada Bangladeşli öğrencilerin eğitim refahları için önemli bir kardeşlik ve dostluk yaklaşımı sergilenmektedir. Buralardaki yetkililer öğrencilere sağlık sigortası, konaklama, burs ücretleri ile tam kapsamlı burslar sağlamaktadırlar. Türkçe kursu ve aylık burslar eğitim kategorisine göre değişiklik göstermektedir. Lisanstan yüksek lisans ve doktora, tüm bu eğitim kademeleri, kendi akademik kariyerlerini yurt dışında yapmak isteyen yetenekli öğrenciler için sağlanmakta ve bu öğrenciler desteklenmektedir. Yalnızca yüksek nitelikli değil aynı zamanda güvenli bir çalışma çevresi de öğrencileri cezbetmektedir ve bu nedenle Türkiye uluslararası öğrenciler için bir eğitim merkezi haline gelmekte, her yıl uluslararası öğrencilerin sayısı dikkate değer bir oranda artmaktadır (Kasap, 2020). Türkiye’deki Üniversiteler ve bu üniversitelerin akademik müfredatı oldukça aktif, kültürel anlamda zengindir ve kişisel gelişime imkân sağlamaktadır. Üniversitelerde yüksek miktarlarda kısa eğitim programları ve öğrencilerin yeteneklerini inanılmaz bir şekilde geliştirmelerini sağlamak için yaratıcı aktiviteler bulunmaktadır. Temel olarak, Bangladeşli göçmenlerin çoğunluğu

öğrencilerden oluşurken bu durum da onların sosyo-ekonomik hareketlilikleri açısından bir tartışma alanı açmaktadır. Finansal açıdan bu kimseler rahat bir pozisyonda değillerdir fakat sosyal açıdan en aktif kişiler yine bu grubu oluşturan öğrencilerdir.

1.13. Kültürel Çeşitlilik ve Başa Çıkma Stratejileri

Kültürel çeşitlilik bir toplum içerisindeki çok sayıda kültürel grubun bulunmasını ifade etmektedir. Bu olgu kültürel çeşitliliği etkin bir şekilde tespit etmek ve desteklemeyi zorunlu kılan bilgiyi, beceriyi ve davranışları geliştirmeyi şart koşmaktadır. Herkes kapsamaktadır ve herkes kendisine katkı yapma kabiliyetine sahiptir. (Algan, Bisin ve Verdier, 2012) Göçmenler arasındaki kimlik krizi, geldikleri kültür ve ikamet ettikleri kültür arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, dilsel ve sosyal destek ağları ve çoğunluk kültürü tarafından kabullenilme gibi olgular tarafından etkilenmektedir. (Inglehart ve Norris, 2009; Akıncı vd, 2014; Elliot, 1971; Ullah, 2013) Bir kimse kendi kültürüne yabancılaştığını ve çoğunluk kültürü tarafından da temsil edilmediğini hissettiğinde, reddedilme, ayrıştırılma ve öz saygıda düşüş hisleri artmaktadır. Göçmenler, uygun bir rekabet ortamı elde etme ve yeteneklerini patronlarına kabul ettirme konularında güçlüklerle yüzleşmektedir. Pek çok göçmen iş bulma konusunda onlara yardımcı olabilecek sosyal ağlara erişimin yanı sıra temel pazar bilgisinden de yoksundur. Göçmenlere yönelik ayrımcılık konusunda, köken önemli bir rol sahibi olabilir (Goldberg vd, t.y). Göçmenlerin sosyo-ekonomik fırsatlara erişimlerinin önünde köken ve beceri engellerinin olması erişimin sınırlı olduğunu göstermektedir. Katılım ve ekonomik başarılar ağırlıklı olarak dilsel, eğitimsel ve kültürel asimilasyona bağlıdır (Crispino, 1979; Gordon, 1981; Ullah, 2013).

Göçmenlerin, yaşadıkları problemlerle nasıl başa çıktıklarını konu edilen psikolojik araştırmalar artmaktadır (Yakushko, 2010). Ancak mültecilerin sorunlar ile başa çıkma tepkileri ve adaptasyon süreci üzerindeki etkilerinin tahlili araştırmalar kadar dikkat ve çaba ile ele alınmamaktadır. Son otuz yılda, stres ve başa çıkma araştırmalarının yanında, kültürleşme araştırmaları kültür ötesi ve kültürler arası psikolojik araştırmaların önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Malik, 1989; Hossain, 2019). Ekonomik küreselleşme ve gruplar arası çatışmaların bir sonucu olarak küresel ölçekte insanların bir kıtadan başka bir kıtaya göç etmesindeki artışa karşılık yakın zamanlarda kültürleşme araştırmalarında ilerleme olmuştur. Bu durum göçmenler ve mülteciler, uluslararası öğrenciler ve ırksal ve

etnik azınlıklar da dahil olmak üzere pek çok grubun kültürleşme ve kültürel uyum tecrübeleri konusundaki ampirik çalışmalardaki artış ile de desteklenmektedir.

1.14. Etnik kimlik ve Refah

Etnik kimlik ve öz saygı arasında olumlu bir birlikteliğin olduğu sosyal psikoloji ve gelişimsel bakış açıları ile de desteklenmektedir. Sosyal kimlik teorisine göre burada grup aidiyeti ve benlik kavramı arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır (Phinney vd, 2001). İnsanlar, kendileri lehine, kendilerine olan saygılarını yüksek tutmalarına yarayan bir sosyal kimlik geliştirmek ve bunu devam ettirmek için çok çalışmaktadır. Yeni bir ulus içerisindeki göçmenler sıklıkla içine girdikleri ve kendilerinininkinden daha büyük olan kültür tarafından zayıf ya da daha alt bir derecede algılanmaktadır ve bu gruba ait olan kimseler kendi gruplarının değerinin düşmesine karşılık bir dizi bakış açıları geliştirmektedirler. (Phinney vd, 2001) Göçmenlerin başarılı bir şekilde kültürleşmeleri psikolojik hoşnutluk, güçlü özgüven, okulda ve işte performansın gelişmesi ve dengeli zihinsel ve fiziksel sağlık ile tanımlanır (Berry, 2005). Uyum ile ilgili sonuçları etkilediği düşünülen diğer etmenler yaş, cinsiyet, kişilik ve ev sahibi toplumdan kültürel uzaklıktır. Göçmenlerin başa çıkma stratejileri, önyargı ve ayrımcılık tecrübeleri, sosyal destek, demografi, göçmen politikaları ve ev sahibi toplumun etnik tavırları gibi sebepler bağlamsal etmenleri kapsamaktadır.

1.15. Göçmenler Ne Ölçüde Kendi Köken Kültürlerini Beraberinde Getirirler?

Göçmenlerin kendi kültürlerinin otantik yönlerini göç ettikleri ülkeye getirmeleri konusunda son derece ilginç bazı fikirler bulunmaktadır. Bu bağlamda yaş ve cinsiyet sıkı bir şekilde birbirine bağlıdır. Etnik tanımlama, toplumsal cinsiyet ve ayak uydurma arasındaki ilişki göçmenlerin yaşına ve cinsiyetine bağlı olarak değişebilmektedir. (Phinney vd, 2001) Yetişkin kadınlar her zaman yeni bir toplumda kültürel bariyerler olarak görülmektedir (Güngör ve Bornstein, 2020). Kadınlar evde kalmaya ve geleneksel davranışlara uygun davranmaya daha fazla eğilim gösterirler. Daha genç erkekler ve kadınlar ise yeni kültüre entegre olmaya daha fazla meyillidirler ve kendi muhafazakâr görünümlelerinden ve aile geleneklerinden bağımsızlaşırlar. Bu durum, sıklıkla aile üyeleri arasında stres ve gerilime neden olmaktadır. Göçmenler tipik olarak güçlü bir ulusal veya

kültürel kök hissiyatı ve çeşitli derecelerde olmak üzere yeni kültürün kimliğini benimseme isteğiyle yeni bir ülkeye giderler (Kibria, 2009; Hossain, 2019).

Kimliğin, benlik kavramı da dâhil olmak üzere, bazı tamamlayıcı parçaları kültürleşmenin bir sonu olarak değişme ihtimali barındırmaktadır ve bu kültürel çevreye bağlı olacaktır. Bir kimsenin kimliği, kendisini an itibarıyla nasıl algıladığı, geçmişte nasıl algıladığı ve gelecekte nasıl algılayacağı üzerinden şekillenen bütün bir “ben olma” olgusu üzerinden tanımlanır. Tavrılar, aile değerleri, nesil durumu ve sosyal aidiyetler en yaygın şekilde kültürel değişimler ile gözlemlenir. (Bhugra, 2004) Bu değişimin sosyal seviyesi ile ilgili olarak şu hususlar dikkat çekicidir: kıyafet, yeme alışkanlığı, dini, eğitimsel, çalışma, toplumsal cinsiyete dair roller ve çocuk bakımı. Diğer yandan psikolojik seviyede; kültürleşme, kültürleşmeye dair stres, asimilasyon ve ikili kültürleşme yönleri de üzerinde durulan diğer unsurlardır. Göç öncesi travmaların, sosyal rollerin vb göç sonrasına etkileri bulunmaktadır (Adaman ve Kaya, 2012). Göç sonrası etmenler, yaş, cinsiyet, eğitim ve ekonomik statü gibi sosyo-demografi etmenler, asimilasyon (büyük kültürün parçası olma), ayrımcılık (yabancılaşmış olma), iki kültürlülük (her iki kültür ile de makul bir şekilde rahat hissetme) ve marjinalleşme gibi kültürel uyumlulaşma şeklindeki gibi pek çok etmen kültürleşme sürecini etkilemektedir. (Bhugra, 2004). Ayrıca bu durumun maneviyat ve dindarlık rollerini kapsaması da zorunludur. Bunun bir sonucu olarak kültürleşme ve zihinsel sağlık arasındaki ilişkiyi belirlemek teorik ve ampirik güçlükleri de beraberinde getirmektedir.

1.16. Türkiye Açısından Uyum Beklentileri

2013 yılında kabul edilen ve Nisan 2014’te yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile birlikte her türden göçmen (düzenli ya da düzensiz), özellikle ailenin birleşmesi, uzun dönemli ikamet izni elde edilmesi, eğitim ve sağlık bakımına erişim ve iş hayatına girme gibi önemli kazanımlar elde etmişlerdir. Bu durum bugün için geçerliliğini sürdürmektedir. Göç İdaresi Genel Meclisi’nin göç konusuyla doğrudan ilgilenen bir birim kurmuş olması, entegrasyon konusunun göçü koordine etme olgusunu sivil bir organizasyona teslim etmeye ne kadar önem verildiğini göstermiştir. Bununla birlikte yeni yasa göçmenlerin siyasete katılımlarından, medeni haklarından ya da ayrımcılığa maruz kalma ihtimallerinden bahsetmemektedir. Engellemek gibi sorunlar hakkındaki tedbirler ve sınırlamalar konusunda eksiklikleri olmasına karşın, bu yasa göç

konusunun Türkiye’deki yönetim tarafından ne kadar ciddiye alındığını göstermektedir. Bu bakış açısıyla, genişlemenin uygunluğunu kısaca denetlemek faydalı olacaktır.

Her ne kadar cumhuriyetçi yönetim (Kaya, 2014) kültürel, dini ve etnik bölünmeleri dikkate almama hakkında bir anlatı ileri sürse de aynı zamanda uygulamada bir kültürel hiyerarşinin olduğuna ve bu hiyerarşinin tepesinde de çoğunluk kültürünün yer aldığına inanmaktadır. (Dönük vd, 2014) Diğer yandan çokkültürlü yaklaşım kültürel eşitliği vurgularken azınlıkların ve göçmenlerin kültürleri ile çoğunluk kültürü arasındaki ayrımı da derinleştirmektedir (Elliot, 1971). Bunun bir sonucu olarak her iki teknik de gettoları, paralel toplumları ve hak kaybına uğramış kitleleri beraberinde getirmektedir. Bu çıkmazdan kurtulmak maksadıyla, göçmenler ve onların çocukları iş hayatına, eğitime, sağlık hizmetlerine, siyasal alana ve yerel politikaya erişme hakkına sahip olmak zorundadır. Bu yönde hukuki düzenlemeler geliştirmek için, özellikle yerel seviyede, merkezi hükümet, yerel idare, ilgili sivil organizasyonlar, uluslararası organizasyonlar ve göç gruplarından temsilciler ile iş birliği içerisinde çalışmaları idare etmek gerekmektedir. Göçmenler ve onların çocukları, göç ettikleri ülkenin toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamı içerisinde özümsemelidir. Bu alan ile ilgili olarak çok farklı modeller ve kavramlar geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Çokkültürlülük, çoğulculuk, çeşitlilik, uyum, entegrasyon, birlikte yaşama, hoşgörü, uyumluluk, saygı, kabul edilme, bir potada erime ve bunun gibi pek çok kavram bu bağlamda ifade edilebilir (Rudiger ve Spencer, 2003; Kymlica, 2007).

Bu konuları derinlemesine müzakere etmek özellikle Türkiye gibi demografik açıdan AB ülkeleri ile kıyaslanabilir ve dolayısıyla da göçmenlerin sayısında bir artışın kaçınılmaz olduğu bir ülke için özellikle kritik bir öneme sahiptir. Düzenli olarak diğer ülkelerden göçmen yığını ile karşılaşan ve bu nedenle de bir göç ülkesi haline gelen Türkiye’de paralel toplumlar ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin toplum tarafından sorun edilmesinden, dışlanmasından ve damgalanmasından kaçınmak için, çoğunluk toplumu ile göçmenler arasında etkileşimi ön plana çıkaran alanlar ve fırsatlar geliştirilmelidir. (Akıncı vd, 2015) Göçmenler hem bu yeni çevrelerinde sosyo-kültürel değişimlere sebep olmaktadır hem de bu değişimler tarafından etkilenmektedir. Bu sayede yeni gelmiş bir göçmen ekonomik ve kültürel açılardan yeni evine entegre olabilecektir ve böylece kendisine daha az etki eden bir psikolojik risk faktörüne sahip olacaktır. Yerli ve yabancı ikilemi bir topluma ait olma hissini yansıtır ve bu mücadelenin üstesinden gelinmesi durumunda, “yabancıların

oluşturduğu toplumun” modern bir toplum meydana getirdiğine y6nelik bir kabul vardır (Kay ve Morrison, 2012).

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, etrafımızda var olan çok sayıdaki değişkenlerin ilişkilerini araştırmayı ve sorunları çözmeyi ya da çözümüne yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Yöntem, sorunları çözenin sistematik bir yoludur ve araştırmanın en önemli aşamalarından birisidir.

2.1. Araştırma Soruları

Araştırma soruları araştırmanın başladığı nokta için odağın sağlanmasına yardım etmektedir. Buna karşın bu sorular araştırmanın nerede sonlanacağını tanımlamayabilir. Araştırma sürerken ve de bilgi ve bulgular toplanırken, araştırmanın aldığı şekle uygun olarak düzeltmeler yapılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, Bangladeşli sığınmacıların ve göçmenlerin Türk toplumuna sosyo-kültürel uyumu, toplum ile benzeşmesi ve kimlik krizini izah etmek için bazı araştırma sorularına sahiptir. Bu sorular şu şekildedir:

1. Türk kültürüne uyum sağlanırken ne türden değişimler meydana gelir?
2. Türkiye’de daha iyi bir kariyer fırsatı için kapsam ve imkânlar nelerdir?
3. Her iki ülke arasında toplumsal ve siyasal ilişkileri geliştirmek için neler yapılabilir?

2.2. Araştırma Hipotezleri

- **H1:** Yaş ile göçmenlere yönelik ırkçı tutumlar arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Yaş ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,35)$ anlamlılık düzeyinin 0,05’ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın yaş ile bağlantısının olmadığı söylenebilir.

- **H2:** Cinsiyet ile göçmenlere yönelik ırkçı tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Cinsiyet ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,82)$ anlamlılık düzeyinin 0,05’ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın cinsiyet ile bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir.

- **H3:** Medeni durum ile göçmenlere yönelik ırkçı tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Medeni durumu ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,19)$ anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın medeni durumu ile bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir.

- **H4:** Eğitim durumu ile göçmenlere yönelik ırkçı tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Eğitim durumu ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,18)$ anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın eğitim durumu ile bağlantısının olmadığı söylenebilir.

- **H5:** Yaş ile göçmenlere yönelik ayrımcılık tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Yaş ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,62)$ anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşmanın yaş ile bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir.

- **H6:** Cinsiyet ile göçmenlere yönelik ayrımcılık tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Cinsiyet ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,17)$ anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşmanın cinsiyet ile bağlantısının olmadığı anlaşılmaktadır.

- **H7:** Medeni durum ile göçmenlere yönelik ayrımcılık tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Medeni durumu ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,71)$ anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyük olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşmanın medeni durumu ile bağlantısının olmadığı görülmüştür.

- **H8:** Eğitim durumu ile göçmenlere yönelik ayrımcılık tutumlar arasında bir ilişki vardır.

Eğitim durumu ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, $p(0,12)$ anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu

görülmektedir. Dolayısıyla, ayrımcılıkla karşılaşmanın eğitim durumu ile bağlantısının olmadığı görülmüştür.

2.3. Araştırmanın Varsayımları

Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlere sorulan soruların araştırmanın amacını karşılayacak düzeyde olduğu varsayılmıştır. Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlerin kendilerine sorulan sorulara nesnel ve kendi şartlarını yansıtır bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmektedir. Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil ettiğine inanılmaktadır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın kapsamı, Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlerle sınırlı tutulmuştur. Bu nedenle, araştırma sonuçlarının Türkiye’de diğer bütün sığınmacı ve göçmenlere genellemeyişi, araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Araştırma, değerlendirme amacıyla katılımcılara sorulan sorularla sınırlandırılmıştır. Türkiye’deki Bangladeşli göçmen sayısı az olmamasına rağmen, genelde İstanbul ili Fatih ve Zeytinburnu ilçelerinde yasa dışı olarak çalışmalarından ötürü göçmenlerden bilgi alınması ve anketlerin cevaplanması esnasında zorluk yaşanmıştır. Bu durum, göçmenlerin gerçek kimliklerinin ortaya çıkmasından duyulan korku ile açıklanabilir.

2.5. Araştırmanın Yöntemi

Herhangi bir bilimsel araştırma için, yöntem tüm araştırma sürecine rehberlik edecek en önemli kısımdır. Genel olarak yöntem, merkez konuları takip ederek bütünleşir: araştırma soruları, hipotezlerin formülleştirilmesi, araştırmanın tasarımı (seçilen alanlar, örnek evrenin belirlemesi, muhataplarla mülakatların yapılması, anket geliştirme), veri toplama ve analiz teknikleri bu konular arasındadır. Bu çalışmada iki yöntemi bir arada kullanılmaktadır: nitel ve nicel yöntem. Nitel yöntem kapsamında Ana bilgi kaynağı mülakatı (*Key Informant Interview*), nicel yöntem kapsamında mülakat yapısına sahip inceleme yöntemi tercih edilmiştir. İlk olarak metne bağlı araştırmalar ve mülakatlar, konuyu sayılarla da araştırmamıza imkan tanıyacaktı. Bir dizi mülakat ve Ana bilgi kaynağı mülakatları konu ile ilgili bir görüş edinmek, durumun genel görünüşünü edinmek için yapılacaktır. Ana bilgi kaynağı mülakatları kaydedilmiştir. elde edilen veri, SPSS programı kullanarak analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel kısmı Google formlar

vasıtasıyla oluşturulan ve ana hedeflerden biri olan büyük ölçekli anketi (*large-scale survey*) kapsamaktadır. Bunu yapmaktaki amaç Bangladeşli göçmenlerin güncel sosyo-kültürel şartları hakkında bir fotoğraf karesi elde etmektir. Konu ile ilgili uygun bir bilgi elde etmek için, ilgili kitaplardan, makalelerden, dergilerden, raporlardan yararlanılmıştır. Veri toplamadan analiz ve idareye kadar, her bir veri parçası doğrulanmıştır ve etik ilkelere bağlı kalınmıştır.

2.6. Karma Yöntem Seçilmesinin Arkasındaki Mantık

Karma yöntem araştırması, niceliksel (anket vs.) ve niteliksel (odak grupları, mülakatlar vs.) araştırmaları derlemeyi, analiz etmeyi ve birleştirmeyi kapsayan bir araştırma yapmak amacıyla tercih edilen bir yöntemdir. Bu yaklaşım, iki yöntemin entegrasyonu her birini ayrı ayrı ele almaktan daha iyi bir şekilde araştırma sorununu sağladığında kullanılmaktadır. Niceliksel ve niteliksel araştırmayı ve veriyi harmanlamak, her bir yaklaşımı tek başına kullanmanın meydana getirdiği içsel zayıflığı dengelerken genişliği, derinliği ve doğrulamayı anlamaya yardım etmektedir. Bir meseleyi bütünsel olarak görebilmek adına bu çalışma, üç kutuplu ya da karma yöntemler ile sürdürmeyi tercih edilmiştir.

Niceliksel bir şekilde insan ilişkilerini geliştirmeye ve genişletmeye yardımcı olur, genel olarak anketler ile tablo grafikleri, haritalar, diyagramlar gibi verileri kullanır ve bunlara ek olarak istatistiksel ölçümler vasıtasıyla bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri analiz eder. Niteliksel yöntemler oylamalar, anketler ya da araştırmalar vasıtasıyla ya da bilgisayar teknikleri kullanarak önceden var olan istatistiksel verileri işleyerek toplanan verilerin objektif ölçümlemlerini ve istatistiksel, matematiksel ya da sayısal analizini ön plana çıkarmaktadır. Yapılan anketler bu çalışmanın niceliksel ayağını oluşturmaktadır, zira anket yöntemi, tüm niceliksel sonuç araştırma yöntemleri ve çalışmaları için en temel araç olarak değerlendirilmektedir. Anketler, çevrimiçi oylamalar (*online polls*), çevrimiçi anketler (*online surveys*), matbu anketler (*paper questionnaires*), ağ-kesişim (*web-intercept*) anketleri gibi çeşitli anket şekilleri kullanarak, seçilen örnek katılımcılara yöneltilen sorular kullanmaktadır. Bu çalışmada, Bangladeşli göçmenlerin ikamet ettiği şehirlerden katılımcıların verileri toplamak için çevrimiçi anket kullanılmıştır. Bu anket mülakatı kolay anlaşılır, belirsizlikten ve mesleki dilden uzak bir şekilde inşa edilmiş ve bu yönü vurgulanmıştır.

2.7. İstatistiksel Analiz

İstatistiksel analiz şablonların ve eğilimlerin keşfedilmesi için büyük miktardaki verinin toplanması, araştırılması ve sunulması yöntemidir. İstatistiksel veri analizi çeşitli istatistiksel çalışmaların yapılması sürecidir. Bir nevi verilerin sayılmasına çabalayan bir niceliksel araştırma çeşididir ve tipik olarak istatistiksel analiz formları uygular. Niceliksel veri temel olarak anket verisi ve gözleme dayalı veri gibi tanımsal verileri kapsamaktadır. Bunlar istatistiksel veri analizini yerine getirmek için çeşitli yazılım paketleridir. Bu çalışmada Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket (*Statistical Package for Social Sciences-SPSS*) ve katılımcıların cevapları üzerine inşa edilen Google Anket uygulaması üzerinden elde edilen istatistiksel rapor kullanılmıştır.

İlk olarak, SPSS analizi için, veriler toplanmış, düzenlenmiş, sıralanmış ve sonrasında bu veriler SPSS yazılımına yerleştirilmiş. Verileri, sıklıkları için, tanımsal istatistikler vasıtasıyla analiz edildi, Çoklu cevap sıklıklarını ve verileri karşılaştırmak için t-testini, ve bunlara ek olarak, niceliksel verileri göstermek için tabloları ve grafikleri kullanıldı. Grafiksel verileri Microsoft Excel kullanarak hazırlandı.

Niceliksel araştırma yöntemleri belirli bir konuya atıfla belirlenen hedef grubun davranışını ve algısını ortaya koymaya yardım edecek bir şekilde tasarlanır. Niceliksel veri toplama sayısal olmayan veriyi toplamaya imkân tanır; kararların nasıl alındığını araştırmaya yardım eder ve bize ayrıntılı bir görüş sağlar. Niceliksel metodoloji sosyal bilim araştırmalarında yaygın olarak kullanılır ve niceliksel araştırma değerler, fikirler, davranışlar ve belirli toplulukların sosyal bağlamları hakkında hususi bilgilerin elde edilmesine yardımcı olur. Genelde derinlemesine mülakat, odak grup, durum çalışması, Kilit Muhbir Mülakatı gibi farklı niceliksel yöntemler kullanılır. Niceliksel yöntemlerin sonuçları daha çok tanımsaldır ve sonuçları oldukça basit bir şekilde elde edilen veriler üzerinden hazırlanabilir.

2.8. Güvenilirlik ve Geçerlilik

Güvenilirlik ve geçerlilik araştırmanın niteliğini değerlendirmek için kullanılan kavramlardır. Bu kavramlar bir yöntem, teknik ya da testin bir şeyi ne kadar iyi ölçtüğüne işaret etmektedir. Güvenilirlik bir ölçümün tutarlılığı ile, geçerlik bir ölçümün doğruluğu ile ilgilidir. Geçerlilik bulguların gerçekliğine, güvenilirlik bir yöntemin bir olguyu ne

kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğüne atıfta bulunmaktadır. Güvenilirlik ve geçerlilik tüm bilimsel araştırmalarda oldukça önemlidir fakat kusursuz güvenilirliğin ve geçerliliğin kısa bir sürede başarılması neredeyse imkânsızdır. Benim çalışmamda, mülakatlardan elde edilen veriler, araştırma bulgularının güvenilirliğini ve geçerliliğini geliştirmek için karşılıklı olarak kontrol edilmiştir.

KMO testi, ölçümler arasındaki korelasyonların büyüklüğüne dayanan istatistiksel bir testtir. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir. KMO değeri ne kadar yüksekse, faktör analizine uygunluğun o kadar yüksek olduğu kabul edilir.

Tablo 1: KMO ve Barlett test değeri

Kaiser-Mayer-Olkin'in örnekleme yeterlilik ölçüsü		.910
Sferisite Bartlett Testi	Chi-square	10700.972
	df	741
	sig	.000

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Toplam 132 katılımcıdan topladığı verileri temel alarak, faktör analizine uygunluğu değerlendirmek için KMO testini uygulanmıştır ve elde edilen KMO değeri 0.910 olarak bulundu. Bu değer, anket verilerinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Barlett testini uyguladığında, verilerin düzensizlik içermediğini gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, anketlerin faktör analizi için uygun olduğunu ve yapılandırılmış faktörlerin çıkarılabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 2: Cronbach's Alfa Değeri

Cronbach's Alfa	Standardize edilmiş değerlere dayalı Cronbach's Alfa	N (ölçeğin maddelerin sayısı)
.972	.973	132

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Güvenilirliği ve geçerliliği sağlamak için iç tutarlılık (Cronbach Alfa) testi yapılmıştır. İç tutarlılık testi, bir anket veya ölçeğin içerdiği maddelerin birbirleriyle ne kadar uyumlu olduğunu değerlendirmek için kullanılan bir istatistiksel yöntemdir. Cronbach Alfa değeri, 0 ile 1 arasında değişen bir korelasyon katsayısıdır. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçüm aracının iç tutarlılığının güçlü olduğunu gösterir.

Ankete katılan 132 kişiden alınan verilere dayanarak, iç tutarlılığı değerlendirmek için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır ve elde edilen sonuç 0.972 olarak bulunmuştur. Bu

değer, anketin iç tutarlılığının (güvenirliğinin) yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, anketin içerdiği maddeler arasında güçlü bir uyum olduğunu görülmektedir.

2.9. Etik Değer ve Gizlilik

Etik değer her araştırmanın önemli bir parçasıdır. Bu nedenle, bir araştırmayı yönetmek için, araştırmacının etik konulara dikkat etmesi gerekir. Bu çalışmada, her aşamada etik standartların sağlanmasına çalışılmıştır. Katılımcılar olabildiğince ılımlı bir şekilde karşılanmış ve onlardan sorulara samimiyetle cevap vermelerini talep edilmiştir. Sonrasında gizlilik içerisinde sonrasında çalışma gizlilik içerisinde sürdürülmüştür. Tüm katılımcılar, toplanan verilerin gizli kalacağı konusunda temin edilmiştir. Bunun yanı sıra mahremiyeti sağlamaya çalışılmıştır. Mülakat dışsal etmenlerin müdahil olamayacağı bir durum içerisinde yürütülmüştür. Dâhili baskılar, katılımcılara çalışmada yer almaları konusunda bir baskı yaşanmamıştır.

Metodoloji çalışmayı yürütme tarzına ve hangi yöntem ve de tekniğin çalışmayı idare etmek için benimseneceğine ilişkin taslağı oluşturan bir araştırma stratejisidir. Bu çalışma için, sorun hakkında bütüncül bir görüş sağlayacağı gerekçesiyle karma bir yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın örneği, amaçsal olarak topluluktan seçilmiştir ve anketi yapmak için SCAS-R uyum ölçeği uygulanmıştır. Verileri toplamak için anket ve ana bilgi kaynağı mülakat yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte bu çalışma, bazı sınırlılıklara sahiptir. Toplanan veri düzenlenmiş, analiz edilmiş ve yazıya dökülmüştür. Etik konulara dikkat edilmiş, gizlilik sağlanmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu kısımda, uygulanan anket formu sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. İlk olarak araştırmaya katılanları tanımlayıcı bulgulara yer verilmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim durumu, meslek, ikamet ettikleri şehirleri gibi demografik özellikleri, göç ettiği toplumun yapısını anlamak ve gelecekteki gelişmelere ışık tutmak açısından önemlidir. Araştırmanın sonuçları, göçmenlerin adaptasyon süreci, eğitim politikaları ve sosyal hizmetler gibi alanlarda yönlendirici olmaktadır.

3.1. Katılımcıları Tanımlayıcı Bulgular

Anket uygulamasına katılan Bangladeşli katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3: Bangladeşli Katılımcıların Yaş Özellikleri

	N	%
18-25 yaş	59	44,7
26-36 yaş	57	43,2
37-45 yaş	16	12,1
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, araştırmaya katılanların yaş özellikleri yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %44,7'sinin 18-25 yaşında, %43,2'sinin 26-36 yaşında ve %12,1'inin 37-45 yaşında olduğu görülmektedir. Bulgulardan hareketle, araştırma grubunun yarısından fazlasının 36 yaşın altında olduğu ifade edilebilir. USAK'ın (2013) raporunda ise, Suriyeli göçmenlerin daha çok 40 yaşın (%60,5'i) altında olduğu dile getirilmiştir. İçduygu'nun (2003) çalışmasında, 40 yaşın altında olan göçmenlerin oranı %83 olarak ortaya konmuştur. Elde edilen sonuçlar bağlamında, yaş grubu ülkemiz açısından fırsat olarak değerlendirilebilir. Ülkemize göç edenler, işgücü piyasasına dahil edilerek milli ekonomiye katkı sağlanabilir. Bununla beraber, bu yaş grubunda yer alanlardan belirli alanlarda uzmanlaşmış, eğitim görmüş olanlar eğitim kurumlarında istihdam edilebilir. Öte yandan, Türkiye'deki kayıtdışı istihdam oranlarında artış yaşanabilir. Göçmenler, çalışma izinlerinin olmaması durumunda işverenler tarafından kayıt dışı çalışmaya yönlendirilmektedir.

Tablo 4: Bangladeşli Katılımcıların Cinsiyet Özellikleri

	N	%
Erkek	89	67,4
Kadın	43	32,6
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, araştırmaya katılanların cinsiyet dağılımları yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %67,4'ünün erkek, %32,6'sının kadın olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun erkek katılımcılardan oluştuğu ifade edilebilir. Araştırma sürecinde, yabancı biriyle konuşmaktan çekinmelerinden ötürü kadınların anket sorularına cevap verirken çekingen davrandıkları görülmüştür. Bununla beraber, katılımcıların çoğunluğunun erkeklerden oluşması, USAK'ın (2013) yaptıkları araştırmada elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Tablo 5: Bangladeşli Katılımcıların Medeni Durumları

	N	%
Evli	84	63,6
Bekar	48	36,4
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, araştırmaya katılanların medeni durum dağılımları yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %63,6'sının evli, %36,4'ünün ise bekar olduğu görülmektedir. Bu sonuç, katılımcıların aileleriyle birlikte göç ettiklerini göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğunun evli olduğu görülmüştür. Özgeçmiş taramaları yapılırken, çoğunlukla sabit bir işi olan işçi sınıfından insanlar ya da eşlerini buraya getirmiş doktora öğrencileri oldukları görülmüştür, buna karşın bekarlar ise çoğunlukla lisans öğrencisidir.

Tablo 6: Bangladeşli Katılımcıların Eğitim Durumları

	N	%
Lisans	66	50,0
Lisansüstü	34	25,8
Lise	27	20,5
Ortaokul	5	3,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, araştırmaya katılanların eğitim durumları yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %3,8'inin ortaokul, %20,5'inin lise, %50'sinin lisans ve %25,8'inin ise lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Tablodan da görüleceği üzere, katılımcıların

daha çok lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu gençleri temsil etmektedir ve çoğu üniversite öğrencisidir. Lisede okuyan çok sayıda katılımcı olması önemli sayıda insanın çocuklarının eğitim hayatı için Türkiye'yi seçtiğini göstermektedir. Birçok ülkenin çocuklarını daha iyi eğitim almaları için Türkiye'ye göndermesi diğer Müslüman ülkeleri de motive etmektedir. Burada yüksek öğrenim gören çok sayıda katılımcı da göze çarpmaktadır.

Tablo 7: Bangladeşli Katılımcıların Mesleki Özellikleri

	N	%
Öğrenci	91	68,9
Öğretmen	16	12,1
İş adamı	11	8,3
Ev hanımı	10	7,6
İşçi	4	3,0
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, araştırmaya katılanların mesleki dağılımları yer almaktadır. Katılımcıların %7,6'sının ev hanımı, %8,3'ünün iş adamı, %3'ünün işçi, %68,9'unun öğrenci, %12,1'inin öğretmen olduğu görülmektedir. Buna göre, katılımcıların daha çok öğrenci olduğu ifade edilebilir. Aynı zamanda eğitimcilerin ve yatırımcıların da Türkiye'yi tercih ettiğini söylenebilir. Tabloda da görüldüğü gibi en çok katılımcı öğrencilerdir. Bangladeşli sığınmacıların ve göçmenlerin ekonomik durumlarını da gösteren çok sayıda öğretmen, iş adamı, ev hanımı ve işçi de görülmektedir. Türkiye'deki ekonomik durumu öğrenciler açısından daha uygun olmasının çok büyük bir etkisi olduğu ifade edilebilir.

Tablo 8: Bangladeşli Katılımcıların İkamet Ettikleri Şehir

	N	%
İstanbul	52	39,4
Bursa	21	15,9
Ankara	20	15,2
Sakarya	12	9,1
Kocaeli	7	5,3
Bolu	7	5,3
İzmir	6	4,5
Nevşehir	3	2,3
Trabzon	3	2,3
Giresun	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılanların ikamet ettikleri şehirlere bakıldığında, %39,4'ünün İstanbul; %15,2'sinin Ankara ve %15,9'unun ise Bursa'da ikamet ettikleri görülmektedir. Katılımcıların İstanbul, Ankara ve Bursa'da ikamet ettikleri sonucunda yola çıkarak, söz konusu illerde eğitim aldıkları ifade edilebilir. Bu dağılıma en çok öğrencilerin etki etmesinden dolayı, yukarıdaki tablonun aynı zamanda eğitim için en çok tercih edilen şehirleri gösterdiği söylenebilir. Öte yandan tablo, Türkiye'de eğitimin en kaliteli olduğu illeri kapsamaktadır.

Tablo 9: Katılımcıların Türkiye'de Yaşama Sürelerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
3 yıl	59	44,7
5 yıldan fazla	28	21,2
1 yıl	23	17,4
5 yıl	22	16,7
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların ne kadar süredir Türkiye'de yaşadıklarına yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, %17,4'ünün 1 yıldır, %44,7'sinin 3 yıldır, %16,7'sinin 5 yıldır ve son olarak %21,2'sinin ise 5 yıldan fazla süredir yaşadığı tespit edilmiştir. Buna göre, katılımcıların daha çok 3 yıllık süre ile Türkiye'de yaşadığı ifade edilebilir. Tablonun %44,7'sini oluşturan kesimin hâlâ aktif öğrenci olduğu anketten anlaşılmaktadır. 5 yıldan fazla kalan kesimin uzun süreli eğitim aldığı veya Türkiye'de yaşamaya karar verdiği veya uzun süredir çalıştığı söylenebilir.

Tablo 10: Katılımcıların Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Evet, okulda	47	35,6
Karşılaşmadım	36	27,3
Evet, cami alışveriş merkezi gibi rastgele yerler	19	14,4
Evet, ulaşımında	13	9,8
Evet, işyerinde	12	9,1
Diğer yerler	5	3,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Türkiye’de ayrımcılığa maruz kaldınız mı? Eğer kaldıysanız tam olarak nerede kaldınız?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, %9,1'i işyerinde ayrımcılıkla karşılaştığını, %14,4'ü cami, alışveriş merkezi gibi yerlerde, %35,6'sı

okulda, %9,8'i ulaşımda, %3,8'i ise belirtilen yerlerin dışında ayrımcılıkla karşılaştığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %27,3'ü ise ayrımcılıkla karşılaşmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların daha çok öğrenci olmaları ayrımcılığa daha ziyade eğitim kurumlarında maruz kalmalarını beraberinde getirmektedir. Özellikle medyada yer alan haberlerde de gördüğümüz gibi, Türkiye'de göçmenlere yönelik ayrımcılık yer yer karşılaşılan bir vakadır. Ancak bu ayrımcılığın Bangladeşliler için olmamasına rağmen, hem Bangladeşli nüfusun az olmasından dolayı hem de ülkedeki bazı göçmen ve sığınmacı nüfusu oranının yüksek olmasından dolayı Bangladeşliler yanlışlıkla bu ayrımcılığa maruz kalabilmektedir. Bunun en büyük sebebi Bangladeşlilerin fenotipinin ayrımcılığa uğrayan kesime benzerliğidir.

Tablo 11: Katılımcıların Karşılaştıkları Ayrımcı Tutuma Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Cevap vermeyenler	53	40,2
Karşılaşmadım	36	27,3
Yabancı ayrımı yapılması	19	13,6
Kaba davranış	6	4,6
Ayrımcılık	3	2,3
Dil	2	1,6
Daha az önemsemek	2	1,6
Ten rengi şakaları	2	1,6
Burslu öğrenci olduğumu duyulduğunda kıskananlar olmuştu	1	,8
Nispeten daha az maaş	1	,8
Ofiste bir çalışan bana cinsel istismarda bulundu	1	,8
Göçmen ofisinde uzun kuyruklarda beklemek.	1	,8
Devlet üniversitesinde yabancı öğretmenler yayın teşviki almıyor	1	,8
İfade etmesi güç	1	,8
Tuhaf tuhaf bakışlar	1	,8
Yüksek fiyatla karşılaştım	1	,8
Nereli olduğumu çok sık soruyorlar. Ülkemin de modern bir ülke olduğunu sanmıyorlar.	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların ne tür ayrımcı tutumlarla karşılaştıklarına yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, daha çok yabancı ayrımı yapılması ve kaba davranışla karşılaştıkları görülmektedir. Cevap vermeyen kesimin yüksek olmasının sebebi bir önceki tabloda bahsedilen fenotip benzerliğinden dolayı yanlışlıkla ayrımcılığa maruz kalması fakat kişinin bunu anlayamamasıdır. Yabancı olduğu için kötü niyetle yaklaşan insanlar görülmektedir. Örnek olarak; çok sık görülen olay olarak taksici gibi esnafın yabancı gördüğü kişilerden fazla para almak amacıyla yalan ve yanlış bilgiler vermesidir.

3.2. Katılımcıların Adapte olurken yaşadığı zorluklar

Göçle birlikte yeni bir çevreye uyum, aile örgütlenmesi, ekonomik zorluklar, barınma koşulları, giyim tarzı, yaşam ve kültürel farklılıklar bu süreçte aşılması gereken önemli konulardır. Bu sorunlar sanıldığı kadar kolay ve kısa sürede çözülemez. Kendi geçmişinden kaçmak ve yeni bir hayata başlamak için göç eden bireylerin adeta kendilerine yeni bir dünya kurmaları birçok süreçten geçmelerini gerektirmektedir. Sadece ırkçılık ve ayrımcılık değil, katılımcıların kimlik bunalımı yaşamalarına bağlı olarak kendilerini güvende hissetmesi veya hissetmemesi gibi durumlar da görülmektedir.

Tablo 12: Katılımcıların Karşılaştıkları İrkçı Tutuma Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Evet	81	61,4
Hayır	51	38,6
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Türkiye’de herhangi bir ırkçı tutum ile karşılaştınız mı?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, %61,4’ü ırkçı tutumla karşılaştıkları, %38,6’sının ise herhangi bir ırkçı tutumla karşılaşmadıkları görülmektedir.

Tablo 13: Karşı Karşıya Kalınan İrkçı Duruma Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Cevap vermeyenler	53	40,2
Karşılaşmadım	51	38,6
Ten rengimle alay edilmesi	14	10,6
Yabancı olarak görülmek	10	7,6
Kaba davranış	2	1,5
Hakaret edilmesi	1	,8
Milliyetçilik	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların ne tür bir ırkçı tutumla karşılaştıklarına yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında ten rengi ile alay edilmesi ve yabancı olarak görülmesi dikkat çekmektedir. Bu konuda, katılımcıların %40,2’si ise herhangi bir cevap vermemiştir.

Tablo 14: Katılımcıların Kendilerini Güvende Hissetme Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Hayır	87	65,9
Evet	31	23,5
Bazen	14	10,6
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Burada kendinizi hiç güvensiz hissettiniz mi?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, %10,6’sı bazen, %23,5’i çoğunlukla güvensiz hissettiğini, %65,9’u ise güvensiz hissetmediğini ifade etmişlerdir. Türkiye’deki siyasi görüşlerin kabaca ikiye ayrılması, gerek yerli gerekse yabancı insanların kendilerine huzursuz ve toplumsal olarak tehdit altında hissetmelerine yol açmaktadır. Aynı zamanda suç oranının batıya oranla yüksek olmasından ve dünyadaki en gergin ikinci ülke olmasından dolayı insanlar kendilerini güvende hissetmemektedir. Bunları en çok etkileyen faktör ekonomidir.

Tablo 15: Katılımcıların Kültürel Adaptasyon Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Orta	53	40,2
Zor	32	24,2
Kolay	28	21,2
Çok kolay	17	12,9
Çok zor	2	1,5
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Kültürel adaptasyon sizin için nasıldı?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, %1,5’i bunu çok zor, %24,2’si zor, %40,2’si orta, %21,2’si kolay ve son olarak %12,9’u ise çok kolay bulduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre, katılımcıların çoğunluğu Türkiye’yi kültürel açıdan kendisine çok fazla yakın bulmamaktadır. Bu durum, onların ülkemize uyumunu olumsuz etkileyen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun temel sebebi Türkiye’nin dünyada nadir ülkelerin yaşadığı doğu ile batı arasında kalma problemidir. Bunun en yakın örneği Rusya’dır. Aynı zamanda ekonomik sıkıntıların doğurduğu diğer problemler adaptasyonu zorlaştırmaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Türk Kültürüne Adapte Sürecinde Hangi Alanda Kimlik Bunalımı Yaşadıklarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N
Futbol Çılgınlığı	78
Yemek Kültürü	67
Müzik ve Filmler	37
Dini Bayramlar	28
Diğer Alanlar	20

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Kendinizi Türk kültürüne adapte ederken aşağıdaki unsurlardan hangisinde bir kimlik bunalımı yaşadınız?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, 28 kişi dini bayramlar; 37 kişi müzik ve filmler; 78 kişi futbol çılgınlığı; 67 kişi yemek kültürü alanında kimlik bunalımı yaşadığını ifade etmiştir. 20 kişi ise belirtilen alanların dışında kimlik bunalımı yaşadığını ifade etmiştir. Dini bayramlara verdikleri önem açısından farklılık ortaya çıkmaktadır. Kutlama tarz farklılıkları, bayram yemeklerinin farklı olması ve yeni elbise ve aksesuar satın alma ilgili aşırı heyecan duymamak gibi olaylar ortaya çıkmaktadır. Dini bayramlarda selam vermek, iyi dileklerde bulunmak ve sarılmak her iki ülkede de genel olarak görülüyor ama Bangladeş'te yaşlıların elini öpmek gibi geleneksel bir kültür eksik; bunlar Bangladeş'te pek yaygın değil. Elini öpmek yaşlılara saygı ve şefkat göstermenin harika bir fiziksel şeklidir. Gastronomik farklılıkların temel sebepleri Türkiye'nin kendi içinde de bölgesel olarak değişen mutfak kültürüdür. Aynı zamanda Bangladeş mutfağının Türk mutfağına oranla fazla baharatlı olması, iki kültür arasındaki bir diğer farklılıktır. Futbol konusunda Türkiye'nin dünyada Arjantin'den sonra en ateşli futbol taraftarına sahip olmasından dolayı bir şaşkınlık söz konusudur.

Tablo 17: Katılımcıların Yaşamlarını Kolaylaştıran Motive Edici Unsura Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N
Eğitim sistemi	79
Yaşam tarzı	78
İslam ortak inancı	72
Güvenlik sistemi	48
Sağlık hizmeti	48
Kariyer fırsatları	44
Sivil haklar	33
Diğerleri	5

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Türkiye’deki yaşamını kolaylaştıran en etkili motive edici unsurun neler olduğuna yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, 78 kişi yaşam tarzı, 44 kişi kariyer fırsatları, 79 kişi eğitim sistemi, 33 kişi sivil haklar, 48 kişi güvenlik sistemi, 48 kişi sağlık hizmeti, 72 kişi İslam ortak inancı olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 18: Göçmen ve Mültecilerin Daha İyi Anlaşılması İçin Türkiye’nin Neler Yapması Gerektiğine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	Kişi Sayısı
Eğitim imkanlarını Mülteci ve Göçmenlere Yaygınlaştırmak	54
Farklılıklara karşı hoşgörüyü arttırmak	46
İş ve istihdam hakları yaratmak	45
İnsan haklarından yararlandırmak	24
Sağlık Hizmetlerinden daha fazla yararlandırmak	21
Medeni haklardan daha fazla yararlanılması	16
Güvenlik konusunda imkanları arttırmak	16
Diğerleri	12
Cevap vermeyenler	16

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların göçmen ve mültecileri daha iyi anlamak için Türkiye’nin neler yapması gerektiğin düşündüğüne yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, 16 kişi medeni haklardan daha fazla yararlanılması, 46 kişi farklılıklara karşı hoşgörüyü arttırmak, 54 kişi eğitim imkanlarını mülteci ve göçmenlere yaygınlaştırmak, 21 kişi sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlandırmak, 24 kişi insan haklarından yararlandırmak, 16 kişi güvenlik konusunda imkanları arttırmak, 45 kişi iş ve istihdam hakları yaratmak şeklinde cevap vermiştir. 16 kişi bu konuda herhangi bir cevap vermemiş iken 12 kişi diğer alanlarda iyileştirme yapması gerektiğini ifade etmiştir. Türkiye’deki göçmen ve mülteci sorunundan oluşan önyargı ve ırkçılığın sonucu olarak ve de aynı zamanda Türkiye’deki sosyal ve ekonomik problemlerden oluşan gerginlik ile beraber Bangladeşli göçmenler de olumsuz etkilenmektedir. Türkiye’deki nüfus problemi ve ekonomik problemlerin oluşturduğu istihdam problemi Bangladeş’li göçmenleri de etkilemektedir.

Tablo 19: Türkiye’de Yaşamının Olumsuz Sonuçlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Olumsuz bir durum yok	28	21,2
Aileden uzakta olmak	22	16,7
Cevap vermeyenler	17	12,9
Ekonomik durum	17	12,9
Aileden ve arkadaşlardan uzak durmak	14	10,6
İrkçılık	8	6,1
Bazen kendimi yalnız kimsesiz hissediyorum	7	5,3
Kültürün farklı olması	7	5,3
Geldiğim ülkenin buraya çok uzak olması	3	2,3
Dil	3	2,3
Kendimi yabancı olarak hissetmek	3	2,3
Ev ile saat farkı olması	1	,8
İş güvencesizliği ve oturma izni almak için getirilen kısıtlamalar.	1	,8
Kaba davranış	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Türkiye’de yaşamasının kendileri için olumsuz sonuçlarına yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, 22 kişi aileden uzak olmak, 14 kişi aile ve arkadaşlardan uzak kalmak, 17 kişi ekonomik durum, 7 kişi kendini yalnız hissetme, 8 kişi ırkçılık gibi olumsuzlukla karşılaştığını ifade etmiştir.

Tablo 20: Katılımcıların Memnuniyet Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Memnunum	47	35,6
Orta düzeyde memnunum	46	34,8
Çok memnunum	28	21,2
Memnun değilim	10	7,6
Hiç memnun değilim	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların burada yaşamaktan ne kadar memnun olduklarına yönelik elde edilen sonuçlarda, %21,2’sinin çok memnun olduğu, %35,6’sının memnun olduğu, %34,8’inin orta düzeyde memnun olduğu, %7,6’sının memnun olmadığı, %0,8’inin ise hiç memnun olmadığı görülmektedir. Buna göre, Bangladeşli sığınmacı ve göçmenler Türkiye halkının kendilerine genel olarak iyi davrandığını düşünmektedir. Türkiye’nin Bangladeş’e oranla daha gelişmiş ülke olmasından dolayı memnuniyet oranlarının yüksek olmaları gayet anlaşılır bir durumdur.

Tablo 21: Türkiye'nin Eğitim Sisteminin Daha İyi Bir Kariyer Fırsatı Sunma Durumuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Evet	101	76,5
Cevap vermeyenler	16	12,1
Hayır	15	11,4
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Türkiye'nin eğitim sisteminin size daha iyi bir kariyer fırsatı sunuyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, 101 kişi Türkiye'nin eğitim sisteminin kendilerine daha iyi bir kariyer fırsatı sunduğunu belirtmiştir. Türkiye'deki yabancı yatırımcının fazla olması sebebiyle hem Türkiye'de hem de yabancı şirketlerde kariyer şansı yükselmektedir.

3.3. Katılımcıların adaptasyon ve sosyalleşme çabalar

Bireyler sosyalleşme yeteneği ile doğarlar. Bu nedenle içinde doğdukları toplumun dini, dili, gelenek ve görenekleri kısacası toplumu oluşturan, bireyi kuşatan ve ona yeni bir kimlik oluşturma için farklı alternatifler sunan tüm kültürel normlardır. Toplumsallaşma ve toplumsal kimlik oluşturma aşaması olan bu aşama, bireyin topluma katılımını gerektirmektedir. Okullar, aileler, arkadaş grupları ve dini kuruluşlar, bireyin kişisel kimliğini oluşturacağı bu süreçte eşlik edecek ve gerekirse rehberlik de sosyal destek kuruluşlarıdır. Bireysel rehberlik dernekleri, sosyal kimlik oluşturur ve bireyleri bu konuda eğitir. Elbette bu örgütlerin hepsinde bireylerin kendi kimliklerini oluşturmaları ve topluma katılmaları beklenmektedir. Daha açık bir ifadeyle sosyolojik olarak kimlik, bireyi toplum içinde var eden ve ona belli bir değer atfedilmesini sağlayan özellikler bütünüdür.

Tablo 22: Gelecek Nesiller İçin Hangi Ülkenin Daha İyi Bir Yaşam Tarzı Sunduğuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Türkiye	48	36,4
Diğeri	28	21,2
Bangladeş	34	25,8
Cevap vermeyenler	22	16,7
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Size göre gelecek nesliniz için hangi ülke size daha iyi bir yaşam tarzı sunuyor?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında 34 kişi Bangladeş’in, 48 kişi Türkiye’nin daha iyi bir potansiyele sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Müslüman nüfusunun yoğun olduğu ülkeler arasında en gelişmiş ülke olması sebebiyle Bangladeş gibi müslüman nüfusunun yoğun olduğu ülkelere gelen göçmen sınıfı gelecek için Türkiye’yi tercih etmektedir.

Tablo 23: Türkiye’nin Bangladeşli Göçmenlere Nasıl İmkan Sunduklarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
İyi	51	38,6
Kötü	41	31,1
Harika	28	21,2
Çok kötü	12	9,1
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ev sahibi ülke olarak Türkiye’nin katılımcılara nasıl durum sunduğuna yönelik elde edilen sonuçlarda, 28 kişi harika, 51 kişi iyi, 41 kişi kötü, 12 kişi ise çok kötü bir durum sunduğunu ifade etmiştir.

Tablo 24: Türk Kültürüne Bağlılık Düzeyine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Orta düzeyde bağlı	102	77,3
Bağlı	17	12,9
Son derece bağlı	6	4,5
Bağlı değil	5	3,8
Hiç bağlı değil	2	1,5
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların kendilerini Türk kültürüne ne kadar bağlı hissettiklerine yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun orta düzeyde bağlılık hissettiği tespit edilmiştir. Türkiye’nin ağırlıklı olarak Müslüman nüfustan oluşması ve hem batı hem doğu kültürüne sahip olması sebebiyle özellikle Bangladeş gibi doğu kültüründen gelen göçmen nüfusun adaptasyonu görece kolay olmaktadır.

Tablo 25: Katılımcıların “Türk kültüründe en çok kendinizi yakın hissettiğiniz unsur nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaba Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N
Misafirperver olması	58
Din-İslamiyet	50
Avrupa’ya Yakın Olmak	30
Cevap vermeyenler	16
Diğer	10
Yüksek refah ve zenginlik	7
Toplam	132

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Türk kültüründe en çok kendinizi yakın hissettiğiniz unsur nedir?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, en çok yakın hissedilen alanın misafirperverlik olduğu, en az hissedilen alanın ise yüksek refah ve zenginlik olduğu görülmektedir. Türk halkının misafirperverlik anlayışı ile dini değerlerinin ön planda olması, göçmen ve sığınmacıların ülkemizin kültürüne uyum sağlamasında önemli rol oynayan etmenler olarak ifade edilebilir.

3.4. Bangladeşli göçmenler için dini yakınlık

Weber’in en çok odaklandığı iki alanın din ve entelektüeller olduğu daha önce söylenmişti. Çünkü Weber’e göre din ve entelektüeller sosyo-kültürel değişimi teşvik etmektedir. Bu iki alan veya diğer alanlar (siyasi, ekonomik, dini ve entelektüel) arasındaki farklar arttıkça, toplumsal değişimin yolu da netleşir. Başka bir deyişle, hayatın iki alanı arasında giderek artan farklılık, genellikle her birinde yeni inançların ve yeni davranışların gelişmesini kolaylaştırır. Göçmenler açısından bakıldığında ekonomik ve dini farklılıklar sosyal ve kültürel değişime zemin hazırlamaktadır. Katılımcıların verdiği verilere göre, Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması Bangladeşli göçmenler için rahatlatıcı bir faktördür, aynı dini kültürü paylaşan bir topluma ve ülkeye adapte olmak daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Tablo 26: Bangladeş'te Daha İyi Bir İş Fırsatı Bulunduğu Takdirde, Buradaki Daha İyi Maddi Koşul ve Yaşam Tarzına Rağmen Türkiye'den Ayrılmayı Düşünme Durumuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Cevap vermeyenler	33	25,0
Evet	17	12,9
Evet, ailem ve çocuklarım Bangladeş'te yaşıyor.	14	10,6
Hayır	14	10,6
Hayır. Çünkü, buraya alıştım.	10	7,6
Evet, çünkü benim vatanım orası	10	7,6
Teklifin içeriğine bağlı olarak olabilir.	10	7,6
Hayır burada yaşamak istiyorum	4	3,0
Olabilir ama önceliğim Avrupa'ya gitmek.	3	2,3
Hayır, Türkiye'deki işimden memnun olduğum için burada kalmayı tercih ederim.	2	1,5
Evet, eşimin yer değiştirmesine göre ayrılmayı düşünebilirim	2	1,5
Hayır, çünkü Bangladeş'te dönecek başka kimsem yok	2	1,5
Evet neden olmasın çocuklarım belki daha iyi bir hayat sunabilir.	1	,8
Evet, bu ülkeye adapte olamadığım için.	1	,8
Evet. çünkü, orası daha rahat ve güvenli	1	,8
Hayır, kişisel ve kariyer olarak geliştirmeyi tercih ederim	1	,8
Hayır, Türkiye'de yaptığın işin saygınlığı var	1	,8
Hayır, yabancı bir ülkede kendimi geliştirmek istiyorum .	1	,8
Hayır. Çünkü, Bangladeş'te iş kültürü oldukça kötü.	1	,8
Hayır, çünkü buradaki fırsatlar çok daha iyi	1	,8
Hayır, çünkü burası kalabalık olmadığı için en çok burayı seviyorum	1	,8
Hayır, çünkü geri dönmem aileme ve çocuklarıma fayda sağlamaz.	1	,8
Hayır, burada iş kurduğum için gitmeyi tercih etmiyorum	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Bangladeş'te daha iyi bir iş fırsatı bulursanız, buradaki maddi şartların daha iyi olmasına rağmen Türkiye'den ayrılmayı düşünür müsünüz?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, 10 kişi teklifin içeriğine bağlı olarak olabileceğini, 14 kişi ailesinin ve çocuklarının Bangladeş'te olduğundan ötürü düşündüğünü, 10 kişi buraya alıştığandan ötürü ayrılmayı düşünmediğini, 4 kişi burada yaşamak istediğinden ötürü Türkiye'den ayrılmayı düşünmediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 27: Katılımcıların Vatanseverlik Dürtüsünün Türkiye İçin Benzerlik Durumuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Evet	66	50,0
Hayır	50	37,9
Cevap vermeyenler	16	12,1
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Türkiye’de etkili bir statüye ulaşırsanız, Türkiye’ye hizmet ederken Bangladeş’e duyduğunuz aynı vatanseverlik dürtüsünü hissedeceğinizi düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında 66 kişinin evet, 50 kişinin ise hayır dediği görülmektedir. Öte yandan 16 kişi herhangi bir cevap vermekten kaçınmıştır. Türkiye’deki gibi bağımsızlık savaşı vermiş ülkelerde vatanseverlik duygusu ön planda olmaktadır. Bangladeş’te de bağımsızlık savaşı verilmiş olsa da bunun kendi milletleri içinde verilmiş bir savaş olması ve sömürgecilik etkisinden dolayı vatanseverliğin daha az ön planda olduğu görülmektedir. Buna rağmen Türkler kadar vatansever Bangladeş vatandaşları da olduğunu yukarıdaki soruya “evet” diyenlerin oranından anlayabiliyoruz.

Tablo 28: Bangladeş’te Hangi Kamu Hizmetinin Değiştirilmek İstendiğine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N
Ulaşım sistemi	85
Eğitim	70
İnsan hakları ve özgürlükler	61
Sağlık hizmetleri	54
Belediyecilik Hizmetleri	49
Kariyer fırsatları	40
Hukuk ve uygulama	39
Güvenlik sistemleri	35
Cevap vermeyenler	16
Diğer	8

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“Aynı hizmetin Türkiye’de başarılı bir şekilde sergilendiğini gördüğünüzde Bangladeş’te hangi kamu hizmetini değiştirmek istersiniz?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, 49 kişi belediyecilik, 39 kişi hukuk ve uygulama, 85 kişi ulaşım sistemi, 54 kişi sağlık hizmetleri, 70 kişi eğitim, 40 kişi kariyer fırsatları, 35 kişi güvenlik hizmetleri, 61 kişi hak ve özgürlükler alanında değişim yapmak istediğini belirtmiştir. 8 kişi ise belirtilen alanların dışındaki alanlarda değişim yapmak istediğini bildirmiştir. Bangladeş’e oranla

Türkiye’de ulaşım sisteminin gelişmiş ve önemsenmesinden dolayı Bangladeş’te de bu durumun istendiğini görmekteyiz. Eğitimin kolay ulaşılabilir ve yaygın olması kalitesini düşürse de ücretsiz olması dolayısıyla Bangladeşli göçmenler tarafından talep edildiğini görmekteyiz. Sağlık hizmetinin ücretsiz olmasının çok önemli bir etken olmasıyla birlikte Türkiye’de önemsenen bir sektör olmasından dolayı, Bangladeş’te ise bu durum olmadığından Bangladeşli göçmenlerin ülkesinde bunun gerçekleşmesini istediğini görmekteyiz. Türkiye’de belediyeçilik hizmetlerinin ve evrak işlerinin hızlı ve online olarak yapılabilmesi, Bangladeşliler tarafından kendi ülkelerinde de verilmesi talep edilen bir hizmet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 29: Bangladeşli Katılımcıların Türk Mutfağına Adapte Olma Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Bize çok uygun değil fakat bazıları yapılabilir	41	31,1
Bangladeş yemeklerinden daha pratik, daha az zaman alıcı	35	26,5
Cevap vermeyenler	28	21,2
Tamamen alıştım, Türk yemeklerini her zaman yaparım	12	9,1
Çok yavan ve daha az baharatlı buluyorum	11	8,3
Türk yemeklerine hiç alışamadım	5	3,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “Türk mutfağına ne kadar adapte oldunuz?” sorusuna verdikleri cevaplarda, 35 kişi “Bangladeş yemeklerinden daha pratik, daha az zaman alıcı”, 41 kişi “Bize çok uygun değil fakat bazıları yapılabilir”, 11 kişi “Çok yavan ve daha az baharatlı buluyorum”, 5 kişi “Hiç Türk yemeklerine alışamadım” ve son olarak 12 kişi “Tamamen alıştım, Türk yemeklerini her zaman yaparım” şeklinde cevap vermiştir. Türk mutfağının geniş ve zahmetli bir mutfak olmasının yanı sıra pratik yemekleri benimsemesi sebebiyle ve aynı zamanda doğu kültürü gibi baharat ve yağlı yemeklerin çok sayıda olması dolayısıyla Bangladeşli göçmenlerin kısmen adapte olabildiğini görmekteyiz.

Tablo 30: Katılımcıların Bangladeş’e Geri Dönmeyi Düşünme Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Evet	43	32,6
Belki	40	30,3
Hayır	33	25,0
Cevap vermeyenler	16	12,1
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların “İleride Bangladeş’e geri dönmeyi düşünüyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaba yönelik elde edilen sonuçlarda, 40 kişi belki, 43 kişi evet, 33 kişi ise hayır cevabında bulunmuştur. Türkiye Bangladeş’e oranla gelişmiş ve avantajlı bir ülke olsa da batıya oranla gelişmemiş olması hem de güncel problemlerinin fazla oluşu nedeniyle Bangladeşli göçmenlerin bir kısmı geri dönmeyi bir seçenek olarak görmektedir.

Tablo 31: Bangladeşli Katılımcıların İleriki Zamanlarda Türkiye ve Bangladeş Dışında Üçüncü Bir Ülkeye Gitmeyi Düşünme Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Evet	55	41,7
Belki	47	35,6
Cevap vermeyenler	16	12,1
Hayır	14	10,6
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların ileride Türkiye ve Bangladeş dışında üçüncü bir ülkeye gitmeyi düşünme durumlarına yönelik sorulan soruya 47 kişi belki, 55 kişi evet, 14 kişi ise hayır cevabını vermiştir. Türkiye konum itibarıyla Avrupa’ya dahil olması ve eğitiminin ücretsiz olması sebebiyle, üçüncü bir ülke olarak daha gelişmiş bir ülkeye gitme isteklerinin olduğunu görmekteyiz.

Tablo 32: Bangladeşli Katılımcıların Türkiye’ye Adaptasyon Sürecinde Hangi Alanda Zorlandıklarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Davranışımı sosyal normlara, kurallara uyacak şekilde değiştirmek	36	27,3
İnsanların jestleri ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamak ve yanıt vermek	35	26,5
Hayatın hızına ayak uydurmak	24	18,2
Hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek	20	15,2
Cevap vermeyenler	17	12,9
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların Türkiye’ye adapte olurken zor buldukları alana yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, %27,3’ü “Davranışımı sosyal normlara, kurallara uyacak şekilde değiştirmek”, %18,2’si “Hayatın hızına ayak uydurmak”, %15,2’si “Hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek” ve son olarak %26,5’i “İnsanların jestleri ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamak ve yanıt vermek” alanlarında adapte olurken zorlandığı tespit

edilmiştir. Türkiye'nin doğu ve batı kültürü arasında sıkışmış olması ve toplumsal baskının da etkisiyle birçok yabancı göçmen gibi Bangladeşli göçmenlerin de bu durumdan etkilendiği ve kendisini bu duruma adapte etmede zorlandığı görülmektedir.

3.5. Katılımcıların Türkiye'ye göç etmeye önemli sebepleri

Uyum, toplumların sosyolojik anlamda kendi aralarında daha sağlıklı bir ilişki kurabilmeleri ve her iki tarafı da kendilerine ve kendi kültürel normlarına boyun eğmeye zorlamaları için uygulamaya konulan bir diğer politikadır. Kültürleşme, göçmen ve yerleşik toplum arasında, ötekinin kültürüne saygı duyarak ve hatta sosyo-kültürel varlığını tamamen yok etmeden, kültürel alışveriş, karşılıklı etkileşim ve iletişim yoluyla kaynaşmayı sağlama sürecidir. Türkiye'ye göç etme nedenlerinden birinin de eğitim olması, Bangladeş'ten daha kaliteli eğitim sunduğu için Türkiye'nin tercih edildiğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlara göre, hem aynı dini ve kültürü paylaşması hem de Türkiye'nin Avrupa'ya yakın olması da önemli sebeplerindendir.

Tablo 33: Bangladeşli Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etme Sebeplerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Eğitim	76	57,6
Cevap vermeyenler	22	16,7
İş	22	16,7
Eşim burada olduğu için	3	2,3
Kariyer ve kendimi geliştirmek için	2	1,5
Yaşam Tarzı	2	1,5
Daha iyi fırsatın olması	1	,8
Müslüman olması	1	,8
Siyasi	1	,8
Tesadüfen	1	,8
Evlilik	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye'ye hangi amaçla göç ettiklerine yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, 22 kişi iş amaçlı, 76 kişi eğitim amaçlı göç ettiğini ifade etmiştir. 22 kişi bu soruya herhangi bir cevap vermemiştir. Bangladeş'te iş imkânlarının azlığı, Türkiye'yi cazip bir ülke haline getirmektedir. Bunun yanı sıra, ülkemize göç edilmesinin nedenleri itme-çekme teorisi ile açıklanabilir. Lee'nin ortaya attığı modele göre, göç olayında “yaşanılan yerle ilgili faktörler”, “gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler”, “işe karışan engeller” ve son olarak “bireysel faktörler” etkilidir (Akt. Yalçın, 2004: 30). Buna göre, yaşanılan yerde

iş olanaklarının azlığı, gelineen ülkedeki fırsatların fazla olmaması, yakın akrabaların (eşin burada olması, evlilik) Türkiye’de olması gibi nedenler ülkemize yapılan göçün nedenleri olarak ifade edilebilir.

Tablo 34: Bangladeşli Katılımcıların Türkiye’yi Tercih Etme Nedenlerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Cevap vermeyenler	31	23,5
Aynı din olduğu için	17	12,9
Burs	12	9,1
Ekonomik açıdan uygunluk	11	8,3
Türkiye daha iyi ve uygun fırsatları sunuyordu	9	6,8
Kültürel yakınlık	8	6,1
Eğitim	8	6,1
Öneri	7	5,3
Göç sürecinin kolay olması ve dini yakınlık	5	3,8
Tanıdıkların olması	4	3,0
Avrupa'ya gitmek için yakın olması	3	2,3
Adapte olmak daha kolay	2	1,5
Daha uygun ve kaliteli bir ülke olduğu için	2	1,5
Aileme destek olmak ve iş fırsatının olması	1	0,8
İstanbul’u hep merak ettiğimden ve hep orada yaşamak istediğimden dolayı.	1	0,8
Başarıyla tamamladığım tek başvuru Türkiye oldu.	1	0,8
Kültürel yakınlık ve uygun ücret	1	0,8
Dil	1	0,8
Seyahat isteği	1	0,8
Dizi izledikten sonra Türkiye'ye olan ilgimden dolayı	1	0,8
Turizm	1	0,8
Firma adına gönderildim	1	0,8
Türkiye ile kişisel bir yakınlığım var.	1	0,8
Türkiye'de çalışmak için atandım	1	0,8
Türkiye'deki işverenim daha güvenliydi	1	0,8
Vize konusunda en kolay seçenek	1	0,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların neden Türkiye’yi tercih ettiklerine yönelik elde edilen sonuçlarda, 17 kişi aynı din olduğu için, 12 kişi burs imkanı için, 9 kişi Türkiye’nin daha iyi ve uygun fırsatlar sunduğu için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 31’i ise neden başka ülke yerine Türkiye’yi tercih ettiniz sorusuna herhangi bir cevap vermemiştir. Tabloda gördüğümüz üzere en büyük etken Bangladeş ile Türkiye’nin aynı dine sahip olması yapması ve Bangladeşli göçmenlerin Türkiye’ye geldiği sırada ekonominin daha iyi olmasıdır.

Tablo 35: Bangladeşli Katılımcıların Gelmeden Önceki Beklentilerinin Karşılama Durumlarına Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

	N	%
Karşılandı	61	46,2
Ne karşılandı, ne karşılanmadı	44	33,3
Tamamen karşılandı	17	12,9
Karşılanmadı	9	6,8
Hiç karşılanmadı	1	,8
Toplam	132	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların Türkiye'ye gelmeden önceki beklentilerinin karşılanma durumlarına yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, %12,9'u tamamen karşılandığını, %46,2'si karşılandığını, %33,3'ü ne karşılandı ne karşılanmadığını, %6,8'i karşılanmadığını, %0,8'i ise hiç karşılanmadığını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlerin beklentilerinin genel olarak karşılandığını ortaya koymaktadır. Farklılıklara karşı hoşgörüyü arttırarak, eğitim imkanlarını mülteci ve göçmenlerin faydasına kullanacak şekilde, iş ve istihdam hakları yaratarak beklentilerin karşılanma oranının arttırılacağı öngörülebilir. Öte yandan, Bangladeşli göçmenlerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında doğru bilgiler ve izlenimler edindiği görülmektedir.

Tablo 36: Yaşa Göre Katılımcıların Ayrımcılıkla Karşılaşma Durumunun Dağılımları

		Ayrımcılıkla Karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p
		Karşılaşmadım	Karşılaştım			
Yaş	18-25 yaş	N	15	44	0,972	,62
		%	25,4%	74,6%		
	26-36 yaş	N	15	42		
		%	26,3%	73,7%		
	37-45 yaş	N	6	10		
		%	37,5%	62,5%		
Toplam		N	36	96		
		%	27,3%	72,7%		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların yaşlarına göre, ayrımcılıkla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, 18-25 yaşında olanların %25,4'ünün ayrımcılıkla karşılaştığı, %74,6'sının ayrımcılıkla karşılaşmadığı görülmektedir. 26-36 yaşında olanların ise %26,3'ünün ayrımcılıkla karşılaştığı, %73,7'sinin ayrımcılıkla karşılaşmadığı tablodan elde edilen bir diğer sonuçtur. Son olarak, 37-45 yaşında

olanların %37,5'inin ayrımcılıkla karşılaştığı, %62,5'inin ise ayrımcılıkla karşılaşmadığı görülmektedir. Sonuç olarak, yaşı küçük olanların ayrımcılıkla daha az karşılaştığı ifade edilebilir.

Tabloda yaş ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşmanın yaş ile bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 37: Yaş İle İrkçi Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

		İrkçi tutumla karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p
		Evet	Hayır			
Yaş	18-25	N	33	26	59	2,108
	yaş	%	55,9%	44,1%	100,0%	,35
	26-36	N	39	18	57	
	yaş	%	68,4%	31,6%	100,0%	
	37-45	N	9	7	16	
	yaş	%	56,3%	43,8%	100,0%	
Toplam		N	81	51	132	
		%	61,4%	38,6%	100,0%	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların yaşlarına göre, ırkçı tutumla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, 18-25 yaşında olanların %55,9'unun ırkçı tutumla karşılaştığı, %44,1'inin ise ırkçı tutumla karşılaşmadığı görülmektedir. 26-36 yaşında olanların ise %68,4'ünün ırkçı tutumla karşılaştığı, %31,6'sının ise ırkçı tutumla karşılaşmadığı tespit edilmiştir. Son olarak, 37-45 yaşında olanların %56,3'ü ırkçı tutumla karşılaştığını, %43,8'i ise ırkçı tutumla karşılaşmadığını ifade etmiştir. Sonuç olarak, 26-36 yaşında olanların ırkçı tutumla daha çok karşılaştığı ifade edilebilir.

Tabloda yaş ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın yaş ile bağlantısının olmadığı söylenebilir.

Tablo 38: Cinsiyet İle Ayrımcılıkla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

		Ayrımcılıkla Karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p
		Karşılaşmadım	Karşılaştım			
Cinsiyet	Erkek	N	21	68	89	1,863
		%	23,6%	76,4%	100,0%	,17
	Kadın	N	15	28	43	
		%	34,9%	65,1%	100,0%	
Toplam	N	36	96	132		
	%	27,3%	72,7%	100,0%		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların cinsiyetlerine göre, ayrımcılıkla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, erkeklerin %23,6'sının ayrımcılıkla karşılaşmadığı, %76,4'ünün ayrımcılıkla karşılaştığı görülmektedir. Kadınların %34,9'u ayrımcılıkla karşılaşmadığını, %65,1'i ayrımcılıkla karşılaştığını dile getirmiştir. Sonuç olarak, ayrımcılıkla karşılaşanların daha çok erkek olduğu ifade edilebilir. Türkiye'nin doğu batı arasında kalmış bir kültür olmasından dolayı hem gelenekselliği hem de moderniteyi benimseyen insanlardan dolayı cinsiyet ayrımcılığı ortaya çıkmaktadır. Bu cinsiyet ayrımcılığını körükleyen toksik maskülenizm ve toksik feminizm ile birlikte bu durum üst düzey bir hal almaktadır.

Tabloda cinsiyet ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşmanın cinsiyet ile bağlantısının olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 39: Cinsiyet İle Irkçı Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

		Rakçı tutumla karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p
		Evet	Hayır			
Cinsiyet	Erkek	N	54	35	89	0,055
		%	60,7%	39,3%	100,0%	,82
	Kadın	N	27	16	43	
		%	62,8%	37,2%	100,0%	
Toplam	N	81	51	132		
	%	61,4%	38,6%	100,0%		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların cinsiyetlerine göre, ırkçı tutumla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, erkeklerin %60,7'sinin ırkçı tutumla karşılaştığı, %39,3'ünün ırkçı tutumla karşılaşmadığı görülmektedir. Kadınların %62,8'inin ırkçı tutumla karşılaştığı, %37,2'sinin ise ırkçı tutumla karşılaşmadığı görülmektedir. Sonuç olarak, kadınların erkeklere kıyasla daha çok ırkçı tutumla karşılaştığı ifade edilebilir.

Tabloda cinsiyet ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın cinsiyet ile bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 40: Medeni Durum İle Ayrımcılıkla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

		Ayrımcılıkla Karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p	
		Karşılaşmadım	Karşılaştım				
Medeni Durum	Evli	N	22	62	84	0,136	,71
		%	26,2%	73,8%	100,0%		
	Bekar	N	14	34	48		
		%	29,2%	70,8%	100,0%		
Toplam		N	36	96	132		
		%	27,3%	72,7%	100,0%		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların medeni durumlarına göre, ayrımcılıkla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, evli olanların %26,2'sinin ayrımcılıkla karşılaşmadığı, %73,8'inin ayrımcılıkla karşılaştığı görülmektedir. Bekar olanların ise %29,2'sinin ayrımcılıkla karşılaşmadığı, %70,8'inin ayrımcılıkla karşılaştığı görülmüştür. Sonuç olarak, ayrımcılıkla karşılaşanların daha çok evli olduğu ifade edilebilir.

Tabloda medeni durumu ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında, p anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyük olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşmanın medeni durumu ile bağlantısının olmadığı görülmüştür.

Tablo 41: Medeni Durum İle İrkçî Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

		İrkçı tutumla karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p	
		Evet	Hayır				
Medeni Durum	Evli	N	48	36	84	1,736	,19
		%	57,1%	42,9%	100,0%		
	Bekar	N	33	15	48		
		%	68,8%	31,3%	100,0%		
Toplam		N	81	51	132		
		%	61,4%	38,6%	100,0%		

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların medeni durumlarına göre, ırkçî tutumla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, evli olanların %57,1'inin ırkçî tutumla karşılaştığı, %42,9'unun ırkçî tutumla karşılaşmadığı görülmektedir. Bekar olanların %68,8'i ırkçî tutumla karşılaşırken, %31,3'ü herhangi bir ırkçî tutumla karşılaşmamıştır. Sonuç olarak, ırkçî tutumla karşılaşanların daha çok bekar olduğu ifade edilebilir.

Tabloda medeni durumu ile katılımcıların ırkçî tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçî tutumla karşılaşmanın medeni durumu ile bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 42: Eğitim Durumu İle Ayrımcılıkla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

		Ayrımcılıkla Karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p	
		Karşılaşmadım	Karşılaştım				
Eğitim Durumu	Ortaokul-Lise	N	5	27	32	4,249	,12
		%	15,6%	84,4%	100,0%		
	Lisans	N	18	48	66		
		%	27,3%	72,7%	100,0%		
	Lisansüstü	N	13	21	34		
		%	38,2%	61,8%	100,0%		
Toplam	N	36	96	132			
	%	27,3%	72,7%	100,0%			

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların eğitim durumlarına göre, ayrımcılıkla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, ortaokul ve lise mezunu olanların %15,6'sının ayrımcılıkla karşılaşmadığı, %84,4'ünün ise ayrımcılıkla karşılaştığı tespit edilmiştir. Lisans mezunu olanların ise %27,3'ünün ayrımcılıkla

karşılaşmadığı, %72,7'sinin ayrımcılıkla karşılaştığı görülmektedir. Son olarak lisansüstü mezunlarının %38,2'sinin ayrımcılıkla karşılaşmadığı, %61,8'inin ise ayrımcılığa maruz kaldığı tablodan elde edilen bir diğer bulgudur. Buna göre, ayrımcılıkla karşılaşanların daha çok ortaokul-lise mezunu olduğu, en az ayrımcılıkla karşılaşanların ise lisansüstü mezunu olduğu ifade edilebilir.

Tabloda eğitim durumu ile katılımcıların ayrımcılıkla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, ayrımcılıkla karşılaşmanın eğitim durumu ile bağlantısının olmadığı görülmüştür.

Tablo 43: Eğitim Durumu İle İrkçi Tutumla Karşılaşma Arasındaki İlişkinin Ki-Kare Test Sonuçları

			İrkçi tutumla karşılaştınız mı?		Toplam	X ²	p
			Evet	Hayır			
Eğitim Durumu	Ortaokul-Lise	N	20	12	32	3,434	,18
		%	62,5%	37,5%	100,0%		
	Lisans	N	36	30	66		
		%	54,5%	45,5%	100,0%		
	Lisansüstü	N	25	9	34		
		%	73,5%	26,5%	100,0%		
Toplam	N	81	51	132			
	%	61,4%	38,6%	100,0%			

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların eğitim durumlarına göre, ırkçı tutumlarla karşılaşma durumlarının ki-kare test sonuçları yer almaktadır. Buna göre, ortaokul ve lise mezunu olanların %62,5'inin ırkçı tutumla karşılaştığı, %37,5'inin ise karşılaşmadığı görülmektedir. Lisans mezunu olanların ise %54,5'inin ırkçı tutumla karşılaştığı, %45,5'inin ise ırkçı tutumla karşılaşmadığı tespit edilmiştir. Son olarak, lisansüstü mezunu olanların %73,5'inin ırkçı tutumla karşılaştığı, %26,5'inin ise ırkçı tutumla karşılaşmadığı görülmektedir. Sonuç olarak, ırkçı tutumla karşılaşanların daha çok lisansüstü mezunu olduğu, en az ırkçı tutumla karşılaşanların ise ortaokul-lise mezunu olduğu ifade edilebilir.

Tabloda eğitim durumu ile katılımcıların ırkçı tutumla karşılaşma durumu arasındaki ilişkinin ki-kare test sonucuna bakıldığında ise, p anlamlılık düzeyinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Buna göre, ırkçı tutumla karşılaşmanın eğitim durumu ile bağlantısının olmadığı söylenebilir.

SONUÇ

Göç toplum olarak bizim kim olduğumuz üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yasama, kurallar ve kültürler üzerinde göçün etkisi bulunmaktadır. Göç, kültürel kimliği kurar. Gelecekte bizim toplumumuzun bir parçası olmayı isteyen kimselere ne şekilde muamele ettiğimizi ve insan olarak bizim kim olduğumuzu belirlemektedir. Göçün geleceğini değerlendirmek özellikle büyük insan akınlarına tanık olduğumuz bu zamanlarda kritik bir öneme sahiptir. Aynı zamanda büyüyen bir toplumsal eşitsizlik, çevresel felaketler ve genelde hükümet tarafından düzenlenen bilgisel bağlantıda artış bulunmaktadır. İnsanın sosyolojik, ekonomik ve siyasi mücadelelere uyumu göç ile derinden etkilenmiştir. Gelecekte göç dünya genelinde bir ilgi konusu olmayı sürdürecektir. Göç insanlar ve mekânlar üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Eğer uygun politikalar ile desteklenirse göç, göçmenler ve onların ailelerine yardım ederken aynı zamanda hem kök hem de hedef ülkelerde kapsayıcı ve sürdürülebilir gelişmelere yol açabilir. Göçmenlerin ev sahibi ülkelerine nasıl başarılı bir şekilde entegre olduklarını ya da şimdiye kadar bu süreçte ne kadar ilerleme kaydedildiğini gösteren veri bulunmamaktadır. Vatandaşlık göçmenin hukuki ve siyasi olarak bir ülkeye tam uyumu için anlam taşıyabilirken bu durum toplumun hissiyatını yansıtmayabilir (Özbek, 2018).

Türkiye’deki göç fenomeni ülke tarihi boyunca ortaya çıkan bir durumdur. Göç değişen yaşam koşullarının bir sonucunda meydana gelir. Göç hareketi yalnızca Türkiye’de değil dünyanın her alanında meydana gelmektedir ve göçün sebepleri neredeyse benzerdir. İnsanlar hayatta kalmak ve iyi bir yaşama sahip olmak için yapabilecekleri her şeyi yaparlar. İnsanlar, beğensin ya da beğenmesin, küresel olarak değişen ve gelişen koşullara ayak uydurmak zorundadır. Zira herkes daha iyi bir hayat, daha iyi bir eğitim, daha iyi sağlık hizmetleri ve en önemlisi daha iyi bir iş için farklı memleketlere göç edebilir. Göçmenler göç ettikleri ülkelerde hayatlarını sürdürmeye devam ederler ve bunu yaparken de kendi kültürlerinden tam anlamıyla kopamazlar.

Bu çalışma, Bangladeşli sığınmacı ve göçmenlerin Türk toplumuna uyum sürecinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılanların %44,7’sinin 18-25 yaşında olduğu ve büyük çoğunluğunun erkek ve evli olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılanların eğitim durumlarının lisans ve üstünde olduğu tespit edilmiştir. Görüşme yapılanların %39,4’ünün İstanbul’da ikamet ettiği ve %44,7’sinin 3 yıldır Türkiye’de

ikamet ettiği görülmektedir. Savar ve Kedikli'nin (2019) yaptıkları çalışmada, katılımcıların çoğunluğunun erkek, 25-39 yaş aralarında, evli ve ilkökul- lise mezunu olduğu ifade edilmektedir. Gündoğdu'nun (2015) çalışmasında katılımcıların daha çok 25-35 yaş aralarında erkek, ilkökul/ortaokul mezunu olduğu ve bekar olduğu dile getirilmektedir. Çalışmada, katılımcıların %36,6'sının 1 yıldan daha az süredir, %26,3'ünün ise 1 yıl, %16,2'sinin 2 yıl, %12,6'sının 3 yıl ve daha fazla süredir Türkiye'de yaşadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların daha çok Nevşehir ve Çorum'da yaşadığı kaydedilmiştir.

Çalışmada, katılımcıların %9,1'inin işyerinde, %14,4'ünün cami, alışveriş merkezi gibi yerlerde, %35,6'sının okulda, %9,8'inin ulaşımda, %3,8'inin ise belirtilen yerlerin dışında ayrımcılıkla karşılaştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %27,3'ü ise ayrımcılıkla karşılaşmadığını dile getirmiştir. Ayrımcılıkla karşılaşanların daha çok yabancı ayrımı yapılması ve kaba davranışla karşılaştıkları görülmektedir. Bunun yanında, katılımcıların %53,3'ünün ırkçı tutumla karşılaştığı, %38,6'sının ise ırkçı tutumla karşılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Irkçılıkla karşılaşanların “ten rengi ile alay edilmesi” ve “yabancı olarak görülme” yönünde ırkçılıkla karşılaştığı tespit edilmiştir. Savar ve Kedikli'nin (2019) yaptığı çalışmada, katılımcıların %12,8'inin ayrımcılığa maruz kaldığı ifade edilmektedir. Yayak'ın (2017) çalışmasında, katılımcıların ayrımcılık olarak gördüğü alanların etnik/göçmen köken ve din/inanca yönelik olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, 67 kişi din/inanca yönelik ayrımcılık gözlemlediğini ifade etmişlerdir. Çalışmada, en çok gayrimenkul alanında ayrımcılık yaşandığı, en az ayrımcılık alanının bankacılık olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılardan 22 kişi aileden uzak olmak, 14 kişi aile ve arkadaşlardan uzak olmak, 17 kişi ekonomik durum, 7 kişi kendini yalnız hissetme, 8 kişi ırkçılık alanlarında olumsuzlukla karşılaştığını ifade etmişlerdir. Savar ve Kedikli'nin (2019) yaptıkları çalışmada, katılımcıların yarıya yakınının az ücret alma, %23,1'inin ücretini zamanında alamama, %15,4'ünün ise daha fazla çalışma gibi alanlarda olumsuzluklarla karşılaştığı tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca, dil güçlüğü nedeni ile derslerin anlaşılamamasının en önemli sorun olduğu dile getirilmiştir. Sökmen'in (2014) çalışmasında yabancıların yerli işçilere göre daha az ücret aldıkları fakat daha fazla çalıştıkları tespit edilmiştir. Ersoy ve Turan'ın (2019) yaptıkları çalışmada, sığınmacı ve göçmen öğrencilerin okullarda öğretmenleri tarafından ayrımcı tutumlara maruz kaldıkları, akademik başarı konusunda

desteklenmedikleri, görmezden gelindikleri, arkadaşları tarafından ise etiketleyici ve yargılayıcı tavırlarla karşılandıkları tespit edilmiştir. Ersoy ve Turan'ın (2019) yaptıkları çalışmada, sığınmacı ve göçmenlerin Türkiye'de eğitim, güvenlik ve özgürlük alanlarını geliştirmiş bulduğu; maddi imkandaki değişiklik, aileden uzak olmak ve arkadaş edinememe gibi noktalarda olumsuzluk yaşadığı dile getirilmektedir.

“Aynı hizmetin Türkiye'de başarılı bir şekilde sergilendiğini gördüğünüzde Bangladeş'te hangi kamu hizmetini değiştirmek istersiniz?” sorusuna verilen cevaplarda, 49 kişinin belediyeçilik, 39 kişinin hukuk ve uygulama, 85 kişinin ulaşım sistemi, 54 kişinin sağlık hizmetleri, 70 kişinin eğitim, 40 kişinin kariyer fırsatları, 35 kişinin güvenlik hizmetleri, 61 kişinin hak ve özgürlükler alanında değişim yapılmasını istediği görülmüştür.

“Türk mutfağına ne kadar adapte oldunuz?” sorusuna, 35 kişi “Bangladeş yemeklerinden daha pratik, daha az zaman alıcı”, 41 kişi “Çok uyarlanmış değil ama bazı yemekleri yapabilir”, 11 kişi “Çok yavan ve daha az baharatlı buluyorum”, 5 kişi “Hiç uyarlanmamış” ve son olarak 12 kişi “Tamamen uyarlanmış, Türk yemeklerini her zaman yaparım” şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcıların “İleride Bangladeş'e geri dönmeyi düşünüyor musunuz?” sorusuna, 40 kişi belki, 43 kişi evet, 33 kişi ise hayır cevabını vermiştir. Gündoğdu'nun (2015) çalışmasında, 32 kişi Türkiye'de kalmak istediğini, 314 kişi kalmak istemediğini belirtmiş iken 12 kişi bu konuda cevap vermemiştir. Bir diğer çalışmada, 60 kişiden oluşan katılımcıların 42'sinin ülkesine dönmek istediği, 2 yıldan uzun süredir Elazığ'da olan, düzenli geliri olup çocuklarının eğitimleri aksamayan, devlet yardımlarından faydalananlardan 12 kişinin ise dönmek istemediği tespit edilmiştir (Dağdeviren, 2018).

Tablo 29 ve 32'deki sonuçlara bakıldığında katılımcıların Türkiye'yi tercih etme nedenleri arasında dikkat çeken bağlantılar olduğu görülmektedir. Türkiye'yi tercih eden Bangladeşli göçmenlerin Türkiye'yi bir basamak olarak kullanmak istedikleri tespit edilmiştir. Bunun birinci sebebi Türkiye'nin Avrupa'ya komşu olmasıdır. İkinci sebebi ise Türkiye'ye göç etmenin kolay olmasıdır. Bangladeşli göçmenlerin Türkiye'nin dışında bir ülkeye gitmek istemesinin en önemli sebeplerinden birisi Avrupa ve Amerika gibi imkanlar sunmayıp ekonomik bir gelecek vaat etmemesidir. Bunun sonucunda da sosyal ve ekonomik açıdan Türkiye'den daha iyi ülkelere gitmeyi düşünmektedirler.

Katılımcıların Türkiye'ye adapte olurken yaşadıkları zorluklarla ilgili elde edilen sonuçlara bakıldığında, %27,3'ü "Davranışımı sosyal normlara, kurallara uyacak şekilde değiştirmek", %18,2'si "Hayatın hızına ayak uydurmak", %15,2'si "Hobilerimi ve ilgi alanlarımı sürdürmek" ve son olarak %26,5'i "İnsanların jestleri ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlamak ve yanıt vermek" gibi nedenlerle zorluklar yaşadığı tespit edilmiştir. Çetin'in (2016) çalışmasında, Suriyelilerin misafir olarak görülmesi, sosyal ve ekonomik hayata dahil edilmek istenmemesinin ülkemize uyumu zorlaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada; sosyal uyumun sağlanmasında kadının günlük işleri, kadının toplumsal hayattaki yeri, giyinme biçimleri gibi kültürel engeller bulunduğu tespit edilmiştir (SGDD-ASAM, 2018: 55). Akdeniz'in (2018) çalışmasında, katılımcıların Türkiye'ye uyum sürecinde yaşadıkları zorluklar arasında dil, kültür, toplumsal uyum, işsizlik ve geçim sıkıntısı olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılardan 22'sinin "iş" amaçlı, 76'sının "eğitim" amaçlı göç ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Savar ve Kedikli'nin (2019) yaptıkları çalışmada, katılımcıların %84,9'unun ülkelerinden güvenlik sorunlarından ötürü Türkiye'ye göç ettiği, %12,7'sinin siyasi sorunlar, %2,4'ünün ise ekonomik sorunlardan ötürü ülkemize göç ettiği görülmüştür. Buz (2004) tarafından yapılan araştırmada, "politik, ekonomik, savaş, çevresel nedenler ve etnik çatışmalar" nedeniyle sığınma temelli göç yaşandığı tespit edilmiştir. Tekeli'nin (1990) çalışmasında, devletin siyasal amaçlarına ulaşmak için yürüttüğü politikalar, savaşlardan sonra yeniden uyum ve doğal afetlerin sonuçlarından kaçınmak için göç edildiği dile getirilmektedir. Gündoğdu'nun (2015) çalışmasında 102 kişinin ekonomik, 72 kişinin politik, 66 kişinin güvenlik/baskı/ölüm korkusu ve tehdit, 41 kişinin dini nedenden ötürü iltica ettiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların neden Türkiye'yi tercih ettiklerine yönelik elde edilen sonuçlarda, 17 kişi dinî sebeplerle, 12 kişi burs imkanı için, 9 kişi Türkiye'nin daha iyi ve uygun fırsatlar sunması sebebiyle tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 31'i ise "Neden başka ülke yerine Türkiye'yi tercih ettiniz?" sorusuna herhangi bir cevap vermemiştir. Gündoğdu'nun (2015) çalışmasında 2 kişinin ziyaret, 9 kişinin sosyal, , 41 kişinin dini nedenlerden ötürü Türkiye'yi tercih ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Dağdeviren'in (2018) çalışmasına katılan Elazığ'daki 60 Suriyeli göçmen, Türkiye'nin müslüman bir ülke olması, inanışların aynı olması, dini bakımından kendisini yakın hissetmesi dolayısıyla toplumsal ve kültürel hayata uyumun kolay olduğunu dile getirmişlerdir.

Katılımcıların Türkiye'ye gelmeden önceki beklentilerinin karşılanma durumlarına yönelik elde edilen sonuçlarda, %12,9'unun beklentisinin tamamen karşılandığı, %46,2'sinin karşılandığı, %33,3'ünün ne karşılandığı ne de karşılanmadığı, %6,8'inin karşılanmadığı, %0,8'inin ise hiç karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ersoy ve Turan'ın (2019) yaptıkları çalışmada, sığınmacı ve göçmenlerin göç ettikleri yere ilişkin beklentilerinin geldikleri yerden daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, uyum açısından destekleyici bir unsur olarak görülebilir.

Türkiye, tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve bunun sonucunda farklı etnik gruplar arasında etkileşim yaşanmıştır. Bu süreçte, farklı kimliklerin korunması ve rekabetçi ortamların oluşması, bazı durumlarda ırkçı veya ayrımcı düşüncelerin oluşmasına neden olmuştur. Ekonomik krizler, işsizlik ve kaynak kıtlığı gibi zorlu ekonomik koşullar, insanların hoşgörüsüz davranışlarını artırabilir. İnsanlar, ekonomik belirsizlik dönemlerinde, kendi gruplarını korumak için diğer gruplara karşı daha düşmanca bir tavır sergileyebilirler. Ayrıca, ekonomik güç ve kaynaklara erişimdeki eşitsizlikler, ayrımcılığın ve ırkçılığın temelini oluşturabilir. Türkiye'nin misafirperver bir ülke olarak bilinmesine rağmen, ırkçılık ve ayrımcılık gibi olumsuz toplumsal olguların varlığı, çeşitli etkenlerin karmaşık etkileşiminden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, bu sorunların çözümü için toplumsal bilincin artırılması, eğitim sisteminin güçlendirilmesi, medyanın olumlu çeşitlilik mesajları vermesi ve siyasi liderlerin toplumsal uyumu destekleyen politikalar izlemesi önemlidir.

Son olarak, katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumları ile ayrımcılık ve ırkçı tutumla karşılaşma durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Apak'ın (2014) çalışmasında, ayrımcılıkla karşılaşanların %14'ünün kadın, %9'unu ise erkek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, ayrımcılıkla bazen karşılaşanların %20,9'unun kadın, %28,1'inin ise erkek olduğu; ayrımcılığa maruz kalmayanların ise %65,1'inin kadın, %62,9'unun ise erkek olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, ayrımcılığa maruz kalanların daha çok kadın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat bu çalışmada ise ayrımcılıkla karşılaşanların daha çok erkek olduğu görülmüştür.

Elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıdaki öneriler ortaya konmuştur:

Çalışmanın Türkiye’de yaşayan Bangladeşli sığınmacı ve göçmenler üzerinde gerçekleştirildiği göz önüne alınırsa farklı ülkelerden Türkiye’ye göç eden sığınmacı ve göçmenler üzerine yeni çalışmalar yapılabilir.

Bangladeşli göçmen ve sığınmacıların Türk toplumuyla uyumunun sağlanması adına, bir dizi önlemler ile ulusal mevzuat çerçevesinde sahip oldukları “ikametgah, sağlık, çalışma, eğitim ve sosyal yardım” alanlarındaki imkanlardan daha rahat şekilde istifade etmeleri sağlanabilir. Halk eğitim merkezlerinde ve belediyelerde mülteci ve sığınmacılar için Türkçe dil sınıflarının artırılmasına ve Türkçe öğreniminin teşvik edilmesine ihtiyaç vardır. Mültecilerin ve sığınmacıların işyerinde maruz kaldığı ayrımcılığı önlemek için İŞKUR, KOSGEB gibi kurumlarda, göçmenlere ve Türk vatandaşlarına eğitimler verilmelidir. Bangladeşli sığınmacıların ve göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde STK’lar etkin rol oynamalıdır. Bangladeşli sığınmacıların ve göçmenlerin temel insani ihtiyaçları Türkiye tarafından etkili bir şekilde giderilerek onların beklentileri karşılanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adaman, F. Kaya, A. 2012. Social Impact of Emigration and Rural-Urban Migration in Central and Eastern Europe. On behalf of the European Commission DG Employment, Social Affairs and Inclusion.
- Akdeniz, Y. (2018). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Uyum Sorunları: Şanlıurfa İli Örneği, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Akgündüz, A. (1993). Labour Migration from Turkey to Western Europe (1960–1974) An Analytical Review. *Capital & Class*, 17(3), 153-194.
- Akıncı, B, Nergiz, A, Gedik, E. 2015. Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 1 (2): 58-83.
- Algan, Y, Bisin, A, Verdier, T. 2012. Introduction: Perspectives on Cultural Integration of Immigrants. içinde: *Cultural Integration of Immigrants in Europe*. Oxford University Press, London.
- Ansar, A ve Md Khaled, A. F. 2021. From solidarity to resistance: host communities’ evolving response to the Rohingya refugees in Bangladesh. *Journal of International Humanitarian Action*: 6: 16.
- Apak, H. 2014. Suriyeli Göçmenlerin Uyum ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği, Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mardin.
- Berry, J. W, Kim, U. Boski, P. 1987. Psychological Acculturation of Immigrants. İçinde: *Cross-Cultural Adaptation Current Approaches*. Sage Publications, London, 62-89.
- Berry, J. W. 2005. Acculturation: living successfully in two cultures. *Int J Intercult Relat*. 2005;29(6):697-712.
- Bhugra, D. 2004. Migration, Distress and Cultural Identity. *British Medical Bulletin*. 69: 129–141.
- Bronfenbrenner, U. 1977. Toward an Experimental Ecology of Human Development. *American Psychologist*. 32 (7): 513-231.
- Budyta-Budzyńska, M. 2011. Adaptation, integration, assimilation: An attempt at a theoretical approach. *Warsaw Collegium Civitas*. Retrieved from http://migracje.civitas.edu.pl/migracje/images/pdf_eng.
- Buz, S. (2004). Zorunlu çıkış zorlu kabul mültecilik. Ankara: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayınları.
- Castle, S, Miller, M. J. 2008. Göçler Çağı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

- Cobb, C. L, Branscombe, N. R, Meca, A, Schwartz, S. J, Xie, D, Zea, M. C, Molina, L. E, Martinez, C. R. 2019. Toward a Positive PSychology of Immigrants. Perspectives on Psychological Science. 1–14.
- Çolakoğlu, S. 2019. Turkey-Bangladesh Relations: A Growing Partnership between Two Friendly Nations. Mei. <https://www.mei.edu/publications/turkey-bangladesh-relations-growing-partnership-between-two-friendly-nations>. Erişim Tarihi: 6.10.2022.
- Crispino, J. A. 1979. The Assimilation of Ethnic Groups: The Italian Case, Center for Migration Studies, Staten Island-New York, 1-206.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu. Sosyoloji Dergisi, 34, 197- 222. Yıldız, A. (2017). Göç ve Entegrasyon Politikalarında Vatandaşlık, Göç Araştırmaları Dergisi, 31,36-67.
- Dağdeviren, G. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyon Süreci ve Sorunları: Elâzığ Örneği, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Elliot, J. L. 1971. Minority Groups: a Canadian Perspective. içinde: Immigrant Groups, Prentice Hall, Canada, 1-41.
- Ermağan, İ. (2018). Türkiye’nin Beyin Göçü Meselesi. Uluslararası Avrasya Göç Sempozyumu. İstanbul: İSMAM (İstanbul Medeniyet Üniversitesi Medeniyet Araştırmaları Merkezi).
- Ersoy, A. F. , Turan, N. 2019 Sığınmacı ve Göçmen Öğrencilerde Sosyal Dışlanma ve Çeteleşme, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 54(2), 828-840.
- European Union’s Horizon. 2020. Growth, Equal Opportunities, Migration and Markets (GEMM) Discussion paper on cross-national patterns of ethnic discrimination Deliverable 6.6 (WP3). Ref. Ares(2018)2839886 - 31/05/2018.
- Faye, M. 2021. A forced migration from Myanmar to Bangladesh and beyond: humanitarian response to Rohingya refugee Crisis. Journal of International Humanitarian Action. 6 (13).
- Datta, P. 2004. Push-Pull Factors of Undocumented Migration From Bangladesh to West Bengal: A Perception Study. Qualitative Report.
- Day, R. 2000. Multiculturalism and the History of Canadian Diversity, University of Toronto Press, Toronto, 1-262.
- Dingle, H. ve Drake, Alistair. 2007. What is Migration?. BioScience. 57 (2). 113-121.
- Doer, N. 2017. Bridging language barriers, bonding against immigrants: A visual case study of transnational network publics created by far-right activists in Europe. Discourse and Society 28(1):3-23.

- Gordon, M. 1981. *Assimilation in American Life-The Role of Race, Religion and National Origins*, Oxford University Press, 1-276.
- Goldberg, A, Mourinho, D, Kulke, U. t.y. Labour market discrimination against foreign workers in Germany. ILO, *International Migration Papers* 7, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---migrant/documents/publication/wcms_201039.pdf, Erişim Tarihi: 6.10.2022.
- Güllüpnar, F. 2012. Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4: 53-85.
- Gündoğan, N. (2015). *Türkiye’de Yaşayan Sığınmacı ve Mültecilerin Psikososyal Gereksinimleri ve Psikolojik Belirtileri*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Güngör, D, Bornstein, M. H. 2020. *Gender and Developmental Pathways of Acculturation and Adaptation in Immigrant Adolescents*. İçinde: "Contextualizing immigrant resilience: Cultural and acculturation perspectives, University of Applied Sciences Upper Austria.
- Hossain, J. 2019. *Exploring the Acculturation Preferences of Bangladeshi-Muslim Second-Generation American Immigrants in New York City*. New York, The Division of Social Studies of Bard College.
- Inglehart, R, and Pippa N. 2009. *Muslim Integration into Western Cultures: Between Origins and Destinations*. HKS Faculty Research Working Paper Series RWP09-007, John F. Kennedy School of Government, Harvard University.
- İçduygu, A. 2006. *The Labour Dimensions of Irregular Migration in Turkey*. European Commission-MEDA Programme.
- İçduygu, A. (2003). *Irregular migration in Turkey*, IOM Migration Research Series, Genevre: IOM Publication.
- İçduygu, A, Aksel, D. 2012. *Irregular Migration in Turkey*. Interenational Organization for Migration in Turkey, Ankara, 1-67.
- İçduygu, A, Erder, S, Gençkaya, Ö. F. 2014. *Türkiye’nin Uluslararası Politikaları, 1923-2013: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-ötesi Dönüşümlere*. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi, İstanbul.
- İçduygu, A, Aksel, D. 2015. *Turkish Migration Policies: A Critical Historical Retrospective*. *Perceptions*, 18 (3): 167-190.
- Kasap, S. 2020. *Turkey becomes education hub for international students*. Anadolu Agency. <https://www.aa.com.tr/en/education/turkey-becomes-education-hub-for-international-students/1697646>. Erişim Tarihi: 6.10.2022.
- Kay, R, Morrison, A. 2012. *Evidencing the Social and Cultural Benefits and Costs of Migration in Scotland*. eprints.gla.ac.uk.

- Kaya, A. 2014. Türkiye’de Göç ve Uyum Tartışmaları: Geçmişe Dönük Bir Bakış. *İdeal Kent*. 14: 11-28.
- Kemal, İ. 2014. Cultural Integration of Turkish Immigrant Workers’ Children into the Host Society An Intergenerational Comparison in the Context of France and Germany. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (22), 74-94.
- Kibria, N. 2009. Diaspora Diversity: Bangladeshi Muslims in Britain and the United States. *Diaspora*. 18 (1): 138-158.
- Koyuncu, A. (2017). Türkiye de Göç ve Kentleşme. Alver, K. (ed), *Kent Sosyolojisi* (359-377). Eskişehir: Çizgi Kitabevi.
- Kymlica, W. 2007. *Multicultural Odysseys-Navigating the New International Politics of Diversity*, Oxford University Press, New York.
- Mahler, S. 2015. Immigrant Sociocultural Adaptation, Identification and Belonging. *İçinde: Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences*, John Wiley % Sons, 1-14.
- Malik, I. H. 1989. *Pakistanis in Michigan-A Study of Third Culture and Acculturation*. AMS press, New York, 1-196.
- Mannan, K.A., & Kazlov, V.V. 1995. Socio-economic life style of Bangladeshi man married to Russian girl: An analysis of migration and integration perspective. MPRA Paper No. 102519: 25-44.
- Mülteciler Derneği. (2022). Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Ağustos 2022. https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/?gclid=Cj0KCQjwj7CZBhDHARIsAPPWv3fgeHGynwvyfsA-ZzRrVQXnrb_uHETeYbdW5wcd0QNKZ73ehij6KkUaApbhEALw_wcB, (Erişim Tarihi: 21.9.2022).
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine 2015. *The Integration of Immigrants into American Society*. Washington, DC: The National Academies.
- O’Reilly, K. 2017. *International Migration and Social Theory*, Bloomsbury Publishing.
- Özbek Ç. 2018. Uluslararası İlişkilerde Göç: Olgular, Aktörler ve Politikalar/Yabancıdan Yerliye Turistten Yurttaş: Yeni Göçmenlerin Ulus-Ötesi Yurttaşlığı. *Der Yayınları*.
- Özmete, E, Arslan, E. 2018. Göç: Transnasyonalizm ve Transnasyonal Sosyal Hizmet, *Toplum ve Hizmet Dergisi*. 29 (1): 173-207.
- Paçacı Elitok, S, Straubhaar, T. 2011. Turkey as a Migration Hub in the Middle East. *Insight Turkey*. 13 (2): 107-128.
- Perea, C, Salamanca-Sanabria, A, Caballero-Bernal, J, Feldman, L, Hansen, M, Bird, M, Hansen, P, Dinesen, C, Wiedeman, N, Vallieres, F. 2020. No implementation

without cultural adaptation: a process for culturally adapting low-intensity psychological interventions in humanitarian settings. *Conflict and Health*. 14 (46): 1-12.

Petersen W. 1958. A general typology of migrations. *American Sociological Review* 23(3): 256–266.

Phinney, J. S, Horenczyk, G, Liebkind, K, Vedder, P. 2001. Ethnic Identity, Immigration, and Well-Being: An Interactional Perspective. *Journal of Social Issues*. 57 (3): 493-510.

Portes, A. 2004. Introduction: Immigration and Its Aftermath. *İçinde: The New Second Generation*, Russel Sage Foundation, New York, 1-8.

Portes, A, Schaufli, R. 2004. Language and the Second Generation: Bilingualism Yesterday and Today. *İçinde: The New Second Generation*, Russel Sage Foundation, New York, 8-30.

Ravenstein, Ernst 1885: The Laws of Migration. In: *Journal of the Statistical Society of London* 48,2: 167-235.

Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs. 2022. Turkey-Bangladesh Relations. <https://www.mfa.gov.tr/turkey%E2%80%93bangladesh-relations.en.mfa>. (Erişim Tarihi: 6.10.2022)

Richmond, A. H. 1988a. Sociological theories of international migration: the case of refugees. *Current Sociology*, 36(2), 7-25.

Richmond, A. H. 1988b. Socio-cultural adaptation and conflict in immigrant-receiving countries” *İçinde: International Migration Today. Volume 2: Emerging issues*, University Western Australia, Paris.

Roy, N. Verdun, A. 2019. Bangladeshi Migrants of Italy and Their Precarity. *Social Sciences*. 8: 123-138.

Rudiger, A ve Spencer, S. 2003. The Economic and Social Aspects of Migration. OECD, Conference Jointly organised by The European Commission and the OECD Brussels, 21-22 January 20.

Savar, E. Kedikli, U. (2019). Türkiye’de Mülteci ve Sığınmacılara Sağlanan İmkânlar ve Uyum Sorunları: Çankırı Örneği, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 15, Sayı 4.

SGDD-ASAM, (2018). Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Kadın ve Kız Çocukların İhtiyaç Analizi, Haziran, Ankara.

Sökmen, L. (2014). Türkiye’nin misafirleri: Suriyeli misafirler. <http://akademikperspektif.com/2014/10/28/turkiyenin-misafirleri-suriyeli-multeciler/>, 25.11.2022.

- Sultana, A. 2021. Multicultural Symbiosis and Diaspora Identity: Bangladeshi Muslim Community in Japan, Presentation Summary for JAMPS 2016 Annual Conference International Session. *International Journal of Psychology*. 50 (6): 407-412.
- Stevanovic, N. 2012. Remittances and Moral Economies of Bangladeshi New York Immigrants in Light of the Economic Crisis, Submitted in partial fulfillment of the Requirements for the degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of Arts and Sciences, 8-36.
- Şan, M. K. ve Tzampaz, S. (2021). Asimilasyonculuk Sonrası Dönemde Asimilasyon. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 16 (2).
- Tamçelik, S, Sapmaz, H. 2018. Türkiye'nin Göç Politikalarında Sahraaltı Afrikalı Mülteci, Göçmen ve Sığınmacıların Yeri. II. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi, 566-584.
- Taş, P. 2021. Türkiye’de Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Uyumuna Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Karaman.
- Taş, H. 2022. Erdoğan and the Muslim Brotherhood: an outside-in approach to Turkish foreign policy in the Middle East. *Turkish Studies*. DOI: [10.1080/14683849.2022.2085096](https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2085096).
- Tekeli, I. (1990). Osmanlı İmparatorluğundan günümüze nüfusun zorunlu yer değiştirmesi ve iskan sorunu. *Toplum ve Bilim*, 49-71.
- Titzman, P. F, Fuligni, A. J. 2015. Immigrant’s Adaptation to Different Cultural Settings: A Contextual Perspective on Acculturation.
- Torres Fernandez, I, Pereira, S. R, Aicart, J, Salas, G. 2017. Crossing International Borders in Search of a Better Life: Examining the Psychological Impact of the Immigration Experience. *Universitas Psychologica*. 16 (5):
- Ullah, A. K. M. A. 2013. Bangladeshi Migrant Workers in Hong Kong: Adaptation Strategies in an Ethnically Distant Destination. 51 (2): 165-179.
- USAK. (2013). Sınırlar arasında yaşam savaşı Suriyeli mülteciler alan araştırması, Ankara: Karınca Ajans Yayıncılık
- Üstübcü, A. 2019. The impact of externalized migration governance on Turkey: technocratic migration governance and the production of differentiated legal status. *Comparative Migration Studies*. 7: 46-63.
- WHO. 2003. International Migration, Health and Human Rights. Health & Human Rights Publication Series Issue No.4.
- Yakupoğlu, M. (2014). Türkiye’nin Yükseköğretim Uluslararasılaşma Stratejisi, Avustralya İle Karşılaştırılması (YTB Uzmanlık Tezi). Ankara, 2014.

- Yakushko, O. 2010. Stress and Coping Strategies in the Lives of Recent Immigrants: A Grounded Theory Model. *International Journal for the Advancement of Counselling*. 32(4):256-273.
- Yayak, A. (2017). Göçmenlerin Ayrımcılık Algıları İle Özdeşleşme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* Aralık-2017, Cilt 21, Sayı 3, 557-576.
- Yılmaz, A. 2014. Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*. 9 (2): 1685-1704.
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (2020). Uluslararası Öğrenci Hareketliliği. <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/uluslararasi-ogrenci-hareketliliği>, 27.12.2022.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Easmin Akter EVA	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Jagannath Üniversitesi
Fakülte	Fen Bilimleri Enstitüsü
Bölümü	Sosyoloji
Makale ve Bildiriler	
1. Eva, Easmin A. “World After Pandemic: New Socio-Psychological Complex Rises,” Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi 7, No: 14 (2021): 1-13.	